

Aktorski i partnerski efekti crta tamne trijade na različite aspekte preotimanja partnera

Marijanović, Karolina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:819744>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Diplomski studij psihologije

Karolina Marijanović

Aktorski i partnerski efekti crta tamne trijade na različite aspekte preotimanja partnera

Diplomski rad

Rijeka, 2019.

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet
Diplomski studij psihologije

Karolina Marijanović

Aktorski i partnerski efekti crta tamne trijade na različite aspekte preotimanja partnera

Diplomski rad

Mentor: dr.sc. Igor Kardum, red.prof.

Rijeka, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem pod punom moralnom odgovornošću da sam diplomski rad izradila samostalno, znanjem stečenim na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentora dr.sc. Igora Karduma, red.prof.

Rijeka, rujan, 2019.

SAŽETAK

Svrha je ovog rada pomoću „*Actor-Partner*“ modela međuzavisnosti (eng. „*Actor-Partner Interdependence Model*“, APIM) ispitati aktorske i partnerske efekte svih samoprocijenjenih crta tamne trijade, kao i onih procijenjenih od strane partnera, na različite aspekte preotimanja partnera (pokušaj, potencijalna uspješnost, bivanje žrtvom i bivanje metom preotimanja) za kratkoročne seksualne odnose. Istraživanje je provedeno na uzorku od 187 heteroseksualnih parova. Pokazalo se da su crte tamne trijade pojedinca, kao i one njegova partnera, prediktivne za različita ponašanja preotimanja. Pritom se muški makijavelizam pokazao najkonzistentnije povezanim s pokušajima preotimanja tuđih partnerica. Sve crte tamne trijade, kao i njihov kompozit, čine se bitnima pri procjeni vlastite potencijalne uspješnosti preotimanja i kod muškaraca i kod žena. Naime, pojedinci s izraženijom tamnom trijadom vjeruju da bi bili uspješni pri pokušaju preotimanja. Što se tiče bivanja žrtvom, jedino se narcizam od svih crta tamne trijade nije pokazao povezanim s tim područjem preotimanja. Osim toga, dobiveno je da važnu ulogu imaju muškarčeve crte ličnosti na partneričino bivanje žrtvom preotimanja. Najrobusniji nalazi u istraživanju dobiveni su za makijavelizam i kompozit tamne trijade za bivanje metom preotimanja. I žene i muškarci povišenog makijavelizma, kao i oni s izraženijom tamnom trijadom, najčešće su mete preotimanja. Istovremeno su žene koje imaju partnere izraženijeg makijavelizma, ali i tamne trijade općenito, češće mete preotimanja. Ta dva nalaza javila su se i za samoprocjene i za procjene partnera što ih čini pouzdanima. Naposljetku, detaljno su raspravljani dobiveni nalazi za svako od područja preotimanja partnera te su navedene moguće implikacije, ograničenja, kao i prijedlozi za buduća istraživanja.

Ključne riječi: crte tamne trijade, psihopatija, narcizam, makijavelizam, preotimanje partnera, aktorski efekt, partnerski efekt.

ABSTRACT

The aim of this paper is to examine, using the Actor-partner interdependence modelling (APIM), the effects of Dark Triad traits (measured by self-report and partner-report) on different mate poaching behaviors (poaching attempt, potential success, being the victim of poaching and being the target of poaching) for short-term relationships. 187 couples participated in this research. The results showed that person's Dark Triad traits, as well as Dark Triad traits of his/her partner, can predict different mate poaching behaviors. Men's Machiavellianism is consistently connected with poaching attempts. All Dark Triad traits, as well as their composite, are important in estimating person's own potential success in poaching, for men and women. Individuals who score high on Dark Triad traits believe that they would be successful in mate poaching attempts. All Dark Triad traits, except narcissism, are significantly connected with being the victim of poaching. Furthermore, men's personality traits are shown to be important for their partners being victims. The most robust findings were obtained for Machiavellianism and Dark Triad composite towards being the target of poaching. Men and women who score high on Machiavellianism, as well as those with generally high Dark Triad traits are more often targets of poaching. Also, women whose partners are high on Machiavellianism or Dark Triad traits in general are more often targets of poaching. These two findings are found for self-report and also for partner-report which makes them reliable. Finally, these findings are discussed in detail for every area of mate poaching behavior and possible implications and guidelines for future research are suggested.

Key words: Dark Triad traits, psychopathy, narcissism, Machiavellianism, mate poaching, actor effect, partner effect.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Romantični odnosi iz evolucijske perspektive.....	1
1.2. Crte tamne trijade i interpersonalni odnosi.....	2
1.3. Preotimanje partnera	6
1.4. Crte tamne trijade i preotimanje partnera	7
2. METODA	11
2.1. Ispitanici.....	11
2.2. Mjerni postupci	11
2.3. Postupak istraživanja	13
2.4. Statistička analiza	13
3. REZULTATI	15
4. RASPRAVA	37
4.1. Crte tamne trijade i pokušaj preotimanja partnera.....	38
4.2. Crte tamne trijade i potencijalna uspješnost preotimanja partnera.....	41
4.3. Crte tamne trijade i bivanje žrtvom preotimanja partnera	42
4.4. Crte tamne trijade i bivanje metom preotimanja	45
4.5. Prednosti i nedostaci istraživanja.....	47
4.6. Implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja	49
5. ZAKLJUČAK	51
6. LITERATURA	53

1. UVOD

1.1. Romantični odnosi iz evolucijske perspektive

Romantični odnosi važan su dio života većine pojedinaca, a javljaju se u brojnim varijantama – od kratkih, usputnih odnosa do onih dugoročnih okarakteriziranih ljubavlju i odanošću. Njihovo stvaranje, održavanje, a ponekad i prekidanje, veoma je kompleksno te je pod utjecajem brojnih faktora kao što su primjerice osobine ličnosti, stavovi i preferencije pojedinca. Međutim, na pitanja preferiraju li muškarci i žene više kratkoročne ili dugoročne odnose, kakve osobe odabiru za svoje partnere, na koje karakteristike obraćaju više pažnje pri izboru partnera, kao i na mnoga druga, odgovore može dati evolucijska psihologija.

Gledajući iz evolucijske perspektive, kratkoročni se odnosi smatraju adaptivnijima za muškarce nego za žene. S obzirom da su muškarci ti koji ulažu manje roditeljske brige i različitih resursa u svoje potomstvo, oni se manje moraju brinuti za eventualne posljedice upuštanja u takve odnose (Buss i Schmitt, 1993). Istovremeno žene mogu imati i puno ozbiljnije posljedice nastale uključivanjem u takve usputne odnose kao što su različite fizičke povrede ili infekcije, a na kraju i neplanirana, odnosno neželjena trudnoća (Carter, Campbell i Muncer, 2013). Međutim, i muškarci mogu imati neke probleme radi takvih odnosa kao što je, primjerice, sukob s drugim muškarcem zainteresiranim za tu istu ženu ili pak osvećivanje od strane njenog partnera ukoliko je ona već zauzeta (Li i Kenrick, 2006). Unatoč tome oni su doista ti koji više nego žene preferiraju kratkoročne seksualne odnose (Buss i Schmitt, 1993) što je, općenito, jedan od najkonzistentnijih nalaza u pogledu spolnih razlika u psihologiji (Jonason, Li, Webster i Schmitt, 2009).

Žene, dakle, više brige ulažu u potomstvo te su stoga izbirljivije u pogledu partnera s kojima će se upuštati u seksualne odnose. Muškarci, s druge strane, nerijetko snižavaju svoje standarde pri izboru potencijalnih partnerica i to u pogledu dobi, inteligencije i crta ličnosti, a manje im je važno i jesu li one već zauzete. Sve to čine s ciljem povećanja broja seksualnih odnosa (Buss i Schmitt, 1993). Važno je istaknuti da će žene za kratkoročne odnose ipak preferirati one muškarce koji bolje izgledaju jer im to sugerira poželjne nasljedne karakteristike za potomke (Gangestad i Simpson, 2000).

U pogledu dugoročnih odnosa, ženama je kod muškarca najbitniji njegov socijalni status, odnosno resursi koje može osigurati za nju i njeno potomstvo (Li, Bailey, Kenrick i

Linsenmeier, 2002). Osim toga, žene iznimno cijene i emocionalnu uključenost muškaraca, što im, na neki način, daje sigurnost da će muškarac željeti i moći zaštititi nju i potomke ukoliko to bude potrebno (Buss, 1994). Muškarci pak i u svom slučaju veliki naglasak stavljaju na ženin fizički izgled (Li i sur., 2002). Oni toliku važnost pridaju vanjskom izgledu zato što imaju veći reproduktivni kapacitet nego žene, a da bi ga mogli ostvariti potrebna im je zdrava i reproduktivno sposobna žena (Buss, 1994). Upravo značajke ženina izgleda mogu govoriti mnogo toga o njenoj fertilnosti (Gangestad i Simpson, 2000). Važno je pritom napomenuti da su to sve evoluirane preferencije, odnosno adaptacije, kojih pojedinci nužno ne moraju biti svjesni (Buss i Schmitt, 1993).

Ono što je, također, odavno poznato u kontekstu evolucijske psihologije i što istraživanja pokazuju jest da su crte ličnosti povezane s različitim adaptivnim problemima, kao i rješenjima istih. One su tako iznimno važne i za interpersonalnu privlačnost i interpersonalne odnose (Buss, 2010). Empirijski je dokazano da je ličnost veoma važan čimbenik pri odabiru partnera, odnosno da crte ličnosti oba partnera doprinose tome koliko će se oni dobro međusobno slagati, koliko će biti zadovoljni svojim romantičnim odnosom i slično. Ona igra veliku ulogu i u tome koliko će netko biti sklon mijenjati romantične partnere ili se pak upuštati u nevjeru (Schmitt i sur., 2004).

1.2. Crte tamne trijade i interpersonalni odnosi

Ličnost okarakterizirana kroz crte tamne trijade također doprinosi tome hoće li netko biti privlačan ili odbojan kao kratkoročni, odnosno dugoročni partner, kao i tome koliko će biti sklon upuštati se u kratkoročne ili dugoročne partnerske odnose (Jonason, Lyons i Blanchard, 2015) ili činiti nevjeru (Jones i Weiser, 2014).

U crte tamne trijade ubrajaju se tri povezane, ali konceptualno distinktivne antisocijalne crte ličnosti - psihopatija, makijavelizam i narcizam koje u svom temelju imaju manjak ugodnosti. Osim toga, povezuju ih i dvoličnost te agresivnost. Muškarci uglavnom postižu značajno više rezultate na svim crtama tamne trijade u odnosu na žene, a posebno na psihopatiji (Paulhus i Williams, 2002).

Smatra se da one predstavljaju evolucijsku adaptaciju za lakše uključivanje u kratkotrajne odnose, s obzirom da se vezuju uz oportunističko i impulzivno ponašanje koje nerijetko uključuje iskorištavanje drugih ljudi (Carter i sur., 2013).

Što se tiče njihovih pojedinačnih karakteristika, za subkliničku psihopatiju tipična su obilježja poput manipulativnosti, impulzivnosti, traženja uzbuđenja, hladnog afekta (Rauthmann i Kolar, 2013), nedostatka empatije i anksioznosti, sklonosti antisocijalnim ponašanjima, ali ujedno i površnog šarma (Hare 2003). Nadalje, ona je okarakterizirana i manjkom moralnosti što zasigurno olakšava takvim pojedincima upuštanje u kratkotrajne seksualne odnose. Sukladno tome, upravo su osobe s višom psihopatijom one koje su sklone nerestriktivnim seksualnim strategijama (Carter i sur., 2013). Psihopatija se u istraživanjima pokazala povezanom s ranijom dobi stupanja u seksualne odnose te većim brojem seksualnih partnera (Visser, Pozzebon, Bogaert i Ashton, 2010). Osim toga, dobiveno je da je kod oba partnera ona povezana i s većim nezadovoljstvom u vezi (Savard, Sabourin i Lussier, 2006).

U pogledu preferencija partnera, dobivena je negativna povezanost između višeg rezultata na crti psihopatije i preferencije pojedinca koji je drag i ljubazan za dugoročnog partnera (Jonason, Valentine, Li i Harbeson, 2011). Takav nalaz sugerira da osobe koje postižu viši rezultat na ovoj crti biraju sebi slične pojedince za dugoročne odnose. Moglo bi se, dakle, govoriti o pozitivnom asortativnom uparivanju. To se odnosi na sklonost da se za romantičan odnos bira partner slične razine psihopatije kao osoba koja izabire tog partnera. Ovo potvrđuje i istraživanje u kojem za psihopatiju dolazi do pozitivnog asortativnog uparivanja kod 76.8% stvarnih romantičnih parova, a pretpostavlja se da je taj postotak još i veći kod mlađih ispitanika (Kardum, Hudek-Knežević, Schmitt i Čović, 2017).

Makijaveliste bi se moglo opisati kao cinike, osobe koje teže materijalnim dobrima, statusu i moći. Karakterizira ih i sklonost ka iskorištavanju, laganju i manipuliranju drugima kako postigli vlastite ciljeve (Christie i Geis, 1970). Nadalje, makijavelizam se pokazao pozitivno povezanim sa željom za dominacijom, odnosno željom za gomilanjem različitih resursa što bi, u kontekstu romantičnih odnosa, moglo predstavljati korist za žene koje se uparuju s muškarcima s višim makijavelizmom (Aitken, Lyons i Jonason, 2013). No kada oba partnera imaju visoki makijavelizam to je povezano s nižim zadovoljstvom vezom i kod žena i kod muškaraca (Kardum, Hudek-Knežević, Mehić i Pilek, 2018b). Govoreći o negativnim stranama, važno je istaknuti i da su osobe višeg rezultata na makijavelizmu sklone otkrivati tuđe seksualne tajne, glumiti da su zaljubljene te koristiti prisilu kako bi nekoga natjerale na seksualni odnos (McHoskey, 2001).

Uspoređujući psihopatiju i makijavelizam u pogledu sklonosti nevjeri, bitno je spomenuti da makijavelisti, za razliku od psihopata, dobro kontroliraju svoje impulse te ako počine nevjeru učinit će to strateški i planirano, a ne impulzivno (Jones i Paulhus, 2011).

U crte tamne trijade ubraja se još i narcizam, a njime se opisuju osobe koje su sklone traženju pažnje od drugih u svojoj okolini. One su često arogantne, sebične, sklone samouzdanju te imaju osjećaj superiornosti nad drugim ljudima (Raskin i Terry, 1988). Nerijetko sanjaju o postizanju moći i slave, okružuju se popularnim pojedincima te se brane od kritika drugih ljudi, istovremeno tražeći priznanje za ono što čine (Campbell, Foster i Finkel, 2002).

U pogledu bliskih interpersonalnih odnosa, osobe s višim narcizmom mogu u početnim fazama poznanstava ili prijateljstava biti pozitivno vrednovane od strane drugih ljudi. Razlog tome je što se u zapadnjačkim, odnosno individualističkim kulturama neke karakteristike narcizma kao što su šarm, odvažnost i sposobnost vodstva, često smatraju poželjnima (Rauthmann i Kolar, 2013). Nadalje, u jednom od istraživanja on se pokazao povezanim s manjom vjerojatnošću nevjere u romantičnim vezama u odnosu na druge dvije crte tamne trijade (Jones i Weiser, 2014). Zanimljivo je pak da žene s višim narcizmom izvještavaju o većoj incidenciji nevjere u prošlosti i većim namjerama za počinjenje iste u budućnosti. Razlog tome može biti njihovo vjerovanje da se mogu upustiti u nevjeru, a da pritom izbjegnu da ih partner otkrije. One su samouvjerene pa misle da su to sposobne sakriti (Brewer, Hunt, James i Abell, 2015).

U ovom je kontekstu važno istaknuti i da partneri narcističnih osoba nikada ne žive i ne ponašaju se onako kako bi to osobe višeg narcizma htjele, o čemu one i govore putem samoizvještaja (Foster, Shrira i Campbell, 2006). Upravo ih takvo „nedolično“ ponašanje njihovih partnera nerijetko navede da potraže alternativu za taj romantičan odnos (Campbell i Foster, 2002). Idealan odnos za osobe s višim narcizmom jest onaj u kojem one mogu dobiti sve koristi koje jedna veza može pružiti, kao što su pažnja ili seksualni odnosi, a da pritom ne moraju riskirati nikakve gubitke. To bi značilo da se ne moraju, primjerice, ograničiti na seksualne odnose samo s jednom osobom (Campbell i sur., 2002). No s druge strane, sličnost partnera na ovoj crti pokazala je pozitivnu korelaciju sa zadovoljstvom vezom (Kardum i sur., 2018b).

Za razliku od osoba s višim narcizmom, koje ljudima u početku odnosa mogu biti privlačne i zabavne, osobe s izraženijim makijavelizmom ili psihopatijom često nisu omiljene u svojoj okolini. Nije neobično da drugi ljudi ne vole proračunate i manipulativne osobe, a nerijetko se

ove dvije crte nazivaju „zlobnim dvojcem“ koji se pojavljuje zajedno i negativno je evaluiran od strane drugih ljudi (Rauthmann i Kolar, 2013). No ipak treba imati na umu da su sve tri crte tamne trijade pozitivno povezane, odnosno osoba koja ima povišeni rezultat na jednoj od crta, najčešće će ga imati i na druge dvije (Paulhus i Williams, 2002).

Ako se govori o crtama tamne trijade općenito, odnosno njihovom kompozitu, zna se da takve muškarce karakteriziraju niske razine samokontrole, sklonost ka preuzimanju rizika te impulzivnost što im može smanjivati vrijednost na „tržištu“ kao potencijalnih partnera, posebno u pogledu dugoročnih odnosa ili pak roditeljstva (Marcinkowska, Lyons i Helle, 2016). No čini se da crte tamne trijade najčešće niti nisu korelirane s interesom za dugoročne odnose (Jonason i Webster, 2010), odnosno ako i jesu, onda se često pojavljuje negativna povezanost ovih dviju varijabli (Jonason, Luevano i Adams, 2012). Upravo ta nevoljkost za uključivanje u dugotrajne odnose te manja briga oko partnera i „čuvanje“ istih, dovodi osobe višeg rezultata na ovim crtama do toga da imaju manje bliske odnose i veću vjerojatnost da će njihovi partneri „pobjeći“ iz takve veze (Jonason, Li i Buss, 2010). S druge strane, oni imaju povoljnije uvjete za kratkoročne romantične odnose jer imaju niže standarde prilikom biranja potencijalnih partnera. Stoga jer nisu previše izbirljivi osiguravaju sebi veliku „zalihu“ potencijalnih kratkoročnih partnera (Jonason i sur., 2011). Samim time nije neobičan nalaz da je kompozit ovih crta pozitivno povezan s preferencijom kratkoročnih odnosa (Jonason i sur., 2012) te većim brojem seksualnih partnera (Jonason i sur., 2009). Također, istraživanje Jonasona i sur. (2015) pokazalo je da osobe koje postižu viši rezultat na ovim crtama biraju za svoje partnere osobe koje su također više na ovim crtama i za kratkoročne i za dugoročne odnose, ukazujući ponovno na pozitivno asortativno uparivanje. Nadalje, takvi pojedinci iskazuju nižu razinu posvećenosti, odnosno odanosti, svom partneru i vezi u kojoj se nalaze (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010), a to može posljedično povećati vjerojatnost za počinjenje nevjere (Brewer i sur., 2015). Ipak, u literaturi se navodi mogućnost da su neke osobe predisponirane za nevjere neovisno o njihovom zadovoljstvu vezom (Weeks, Gambescia i Jenkins, 2003). Schmitt i sur. (2004) su pronašli da su korelati ličnosti povezani s nevjerom neosjetljivost na tuđe osjećaje, antisocijalno ponašanje te nedostatak empatije što sve jest karakteristično za pojedince koji imaju više rezultate na tamnoj trijadi.

1.3. Preotimanje partnera

Sigurno je da je tijekom evolucijske prošlosti bilo važno biti uspješan u privlačenju partnera jer u suprotnom ne bi bilo moguće reproducirati se. Ista pravila vrijede i za današnja suvremena društva. Međutim, problem je oduvijek stvarala činjenica da mnogi poželjni pojedinci više nisu dostupni, odnosno da se već nalaze u romantičnom odnosu (Schmitt i sur., 2004). Definicija preotimanja partnera uključuje ona ponašanja kojima je cilj privlačenje osobe, za koju je pojedinac svjestan da je već u romantičnoj vezi s nekim drugim, a da bi s njom ostvarila kratkotrajnu ili dugotrajnu vezu (Schmitt i Buss, 2001).

U istraživanju Schmitta i Bussa (2001) preko 50% ispitanika izvještava o tome da je nekada pokušalo preoteti nečijeg partnera, dok čak 80% ljudi tvrdi da je netko pokušao njih preoteti dok su bili u vezi. Odavno istraživanja u zapadnim društvima pokazuju da se izvanbračne nevjere, kao jedan od oblika preotimanja partnera, javljaju u 20 do 50% brakova (Wiederman, 1997). Zbog takvih bi se nalaza moglo reći da je preotimanje partnera univerzalna i učestala pojava (Schmitt i sur., 2004) koja uključuje najmanje tri osobe u situaciji koja podrazumijeva vrtlog emocija, interpersonalni konflikt i nerijetko tajna seksualna ponašanja (Schmitt i Shackelford, 2003).

No čini se da će ljudi izbjegavati preotimanje tuđih partnera ukoliko na „tržištu“ postoje dovoljno atraktivne slobodne osobe (Davies, Shackelford i Hass, 2010). Dakle, da bi uopće došlo do preotimanja partnera, zauzeta osoba mora biti iznimno privlačna, odnosno privlačnija od svih drugih slobodnih pojedinaca. Što se pak osobina ličnosti tiče, one koje olakšavaju upuštanje u pokušaj preotimanja tuđeg partnera su nedostatak empatije, niža ugodnost i savjesnost te nemoralnost (Foster i sur., 2002; prema Schmitt i sur., 2004).

Još jedna činjenica koju je važno napomenuti jest da mnogi ljudi koji počine nevjere imaju namjeru istodobno održavati svoj primarni romantični odnos. Evolucijski psiholozi tvrde da je takav tip nevjere često povezan sa strategijom uparivanja koja za cilj ima osigurati različit genetski profil potomaka (Belsky, Steinberg i Draper, 1991). Takve će osobe tražiti tajnost u pogledu odnosa van primarne veze te će biti selektivni pri izboru partnera za nevjere. Do selektivnosti će doći jer moraju biti na oprezu, odnosno važno im je da se ne upuštaju u riskantne afere koje bi naposljetku mogle biti otkrivene (Jones i Weiser, 2014).

Nadalje, čini se da se kod preotimanja partnera pojedinci ponašaju u skladu sa zakonom efekta. Drugim riječima, i kod muškaraca i kod žena dobiva se relativno visoka povezanost

između pokušaja da netko ispitaniku preotme partnera i pokušaja da netko drugi preotme samog ispitanika. Ta bi povezanost mogla biti posljedica toga što ispitanici vlastitu sklonost da budu objektom preotimanja opravdavaju time što je i njihov partner već bio metom preotimanja. Dok bi se, s druge strane, moglo raditi i o tome da se partneri uparuju po sličnosti čak i onda kada se radi o sklonosti preotimanju (Grundler, Kardum i Hudek-Knežević, 2013).

Prema evolucijskoj teoriji, učestalost preotimanja partnera trebala bi se razlikovati po spolu otimeča i preotete osobe, kao i prema vremenskom aspektu, odnosno preotima li se za kratkoročan ili dugoročan odnos (Grundler i sur., 2013). Prema teoriji diferencijalnog roditeljskog ulaganja (Trivers, 1972) može se pretpostaviti da su muškarci skloniji preotimati veći broj partnerica za kratkotrajne odnose. Na taj si način osiguravaju reproduktivni uspjeh bez pretjeranog ulaganja u potomstvo, osobito ako će se o potomcima brinuti drugi muškarac. S druge strane, iako žene češće preotimaju partnere da bi s njima ostvarile dugoročnu vezu, kada žele preoteti muškarca za kratkoročan odnos tada su najčešće motivirane brzim stjecanjem različitih resursa (Grundler i sur., 2013). Razlog tome jest činjenica da muškarci najviše resursa „ulažu“ u ženu na početku veze (Buss i Schmitt, 1993). Zanimljivo je i da su žene ponosnije na sebe kada osvoje, odnosno preotmu muškarca za dugoročni odnos, dok su muškarci ponosniji kada osvoje ženu za kratkoročan odnos. Moguće je da muškarcima raste samopoštovanje kada privuku partnericu kojoj se ne moraju obvezati, dok ženama raste samopouzdanje kada „pridobiju“ muškarca koji će im dugo vremena iskazivati odanost (Schmitt i Buss, 2001).

Općenito je u pogledu trajanja veze za koju se preotima dobiveno da se češće preotima za kratkoročne seksualne odnose, nego za dugotrajne veze (Davies, Shackelford i Hass, 2007). Nadalje, žene češće od muškaraca izjavljuju da su bile prilično uspješne u preotimanju partnera te značajno veći postotak žena nego muškaraca navodi da su učestalo bile mete preotimanja (Grundler i sur., 2013).

1.4. Crte tamne trijade i preotimanje partnera

Psihopatija muškaraca pokazala se statistički značajnim prediktorom toga da su takvi pojedinci uspješno preoteti od svojih partnerica (Kardum, Hudek-Knežević, Schmitt i Grundler, 2015) što je u skladu s pretpostavkom da ona evolucijski služi povećanju reproduktivnog uspjeha muškarca, uz njegovo minimalno ulaganje. Nadalje, izražavanje hladnog afekta osoba s višom psihopatijom, kao i manjak brige za druge ljude, može smanjiti eventualne moralne

prigovore kod takvih pojedinaca u pogledu preotimanja tuđeg partnera (Sunderani, Arnocky i Vaillancourt, 2013). U prethodno spomenutom istraživanju (Sunderani i sur., 2013), za muškarce su se, iskazivanje hladnog afekta i kriminalne tendencije, uz fizičku atraktivnost, pokazali pozitivno povezanima s uspješnim preotimanjem tuđih partnerica. Općenito se psihopatija, od sve tri crte tamne trijade, čini najviše povezanom s pokušajima preotimanja partnera i kod muškaraca i kod žena (Jonason i sur., 2010; Kardum i sur., 2015).

Nadalje, narcizam je bio statistički značajan prediktor postajanja žrtvom preotimanja partnera na uzorku žena. Međutim upitno je jesu li takve žene doista bile žrtve preotimanja ili su njihova općenita sumnjičavost i nepovjerenje rezultirali time da pomisle da im je netko preoteo partnera iako se to zapravo nije dogodilo (Kardum i sur., 2015). U drugom je pak istraživanju (Jonason i sur., 2010) dobiveno da je narcizam pozitivno povezan, na razini cijelog uzorka, s pokušajima preotimanja, kao i s uspješnosti preotimanja.

Osim toga, zanimljiv je nalaz da su zauzeti pojedinci s višim razinama narcizma bili zainteresiraniji za osobu koja je također u vezi, nego za slobodnu osobu. Razlog tome može biti svjesnost ovakvih pojedinaca da manje riskiraju ukoliko se upuste u odnos s nekim tko je također u vezi. Oni vjerojatno pretpostavljaju da će ta osoba biti motivirana šutjeti o onome što se između njih dogodilo. Na taj način oni neće biti uhvaćeni, a istovremeno se neće morati obvezati na dugoročan odnos s ljubavnikom, s obzirom da se i on već nalazi u romantičnoj vezi (Brunell, Robison, Deems i Okdie, 2018).

Što se tiče makijavelizma, on je bio pozitivan prediktor pokušaja preotimanja kod muškaraca te postajanja metom preotimanja kod žena. Sve crte tamne trijade, kao i njihov kompozit, pozitivno su bile povezane s time da osoba postaje metom preotimanja, za uzorak i žena i muškaraca (Kardum i sur., 2015).

Ipak problem ovakvih istraživanja jest u tome što su muškarci skloni pogrešno interpretirati neka afilijativna ponašanja žena kao seksualno sugestivna što može dovesti do toga da su oni skloni precjenjivati broj pokušaja kada su bili mete preotimanja. S druge strane, žene često pogrešno interpretiraju stvarna muška seksualna ponašanja kao čisto prijateljske namjere što može rezultirati time da one podcjenjuju broj pokušaja kada su bile metama (Davies i sur., 2007).

Kardum, Hudek-Knežević i Mehić (2018a) su pregledom literature pronašli samo dvanaest studija koje se eksplicitno bave odnosom crta ličnosti i različitih iskustava preotimanja partnera. Od toga su tri fokusirane na preotimanje partnera i za kratkoročne i za dugoročne odnose, a sve

ostale samo na preotimanje za kratkoročne odnose. Isti autori zaključili su da su pokušaj preotimanja partnera, uspjeh u tome te bivanje metom snažnije povezani s crtama ličnosti nego bivanje uspješno preotetim kao i bivanje žrtvom preotimanja.

Nadalje, većina istraživanja koja se bavi različitim socijalnim ishodima pojedinca (npr. zadovoljstvo vezom, zadovoljstvo životom, stabilnost romantičnog odnosa...) fokusira se samo na takozvane aktorske efekte, odnosno na to kako je ličnost pojedinca povezana s nekim njegovim životnim ishodom (npr. njegovo zadovoljstvo vezom). No za bolje razumijevanje pojedinca i njegovog ponašanja važno je u takva istraživanja uključiti i perspektivu partnera (Back i Vazire, 2015). To podrazumijeva korištenje, uz samoprocjene, različitih mjera na kojima će partneri jedno drugo procjenjivati (Schaffhuser, Allemand i Martin, 2014). Osim toga, važno je ispitivati i partnerske efekte, primjerice kako su crte ličnosti osobe povezane s različitim ponašanjima njezina partnera. Takav pristup omogućuje bolje razumijevanje činjenice da različiti ishodi nisu vezani samo za vlastite osobine ličnosti već su, na neki način, pod utjecajem osobina ličnosti onih s kojima je pojedinac u bliskom odnosu (npr. roditelji, prijatelji, partneri) (Back i Vazire, 2015). Specifičnije, to bi značilo ispitati predviđaju li različite crte tamne trijade pojedinca njegova vlastita ponašanja preotimanja partnera (aktorski efekt) kao i to predviđaju li njegove crte tamne trijade ponašanja preotimanja njegova partnera (partnerski efekt).

Stoga je cilj ovog istraživanja ispitati aktorske i partnerske efekte svih samoprocijenjenih crta tamne trijade, kao i onih procijenjenih od strane partnera, na različite aspekte preotimanja partnera za kratkoročne seksualne odnose.

Problemi:

1. Ispitati aktorske i partnerske efekte samoprocijenjenih crta tamne trijade (makijavelizam/psihopatija/narcizam/kompozit tamne trijade) na različite aspekte preotimanja partnera za kratkoročne seksualne odnose.

2. Ispitati aktorske i partnerske efekte crta tamne trijade (makijavelizam/psihopatija/narcizam/kompozit tamne trijade) procijenjenih od strane partnera na različite aspekte preotimanja partnera za kratkoročne seksualne odnose.

Hipoteze:

1. Očekuje se pozitivan aktor efekt za pokušaj preotimanja partnera te za bivanje metom preotimanja za sve samoprocijenjene crte tamne trijade i procijenjene od strane partnera, kao i za njihov kompozit.

2. Očekuje se pozitivan aktor efekt za potencijalnu uspješnost preotimanja partnera za samoprocijenjenu i psihopatiju procijenjenu od strane partnera.

3. Očekuje se pozitivan aktor efekt za potencijalnu uspješnost preotimanja partnera za samoprocijenjen i narcizam procijenjen od strane partnera.

4. Očekuje se pozitivan aktor efekt za bivanje žrtvom preotimanja za samoprocijenjen i narcizam procijenjen od strane partnera.

5. Očekuje se postojanje više aktorskih efekata samoprocijenjenih crta tamne trijade na različite aspekte preotimanja partnera te više partnerskih efekata kod crta tamne trijade procijenjenih od strane partnera.

2. METODA

2.1. Ispitanici

U istraživanju je sudjelovalo 187 heteroseksualnih parova u rasponu dobi od 18 do 35 godina. Prosječna starost žena u uzorku jest 23.40 (SD = 3.29), a muškaraca 24.91 godina (SD = 3.62). Žene (60.4%), kao i muškarci (67.4%), najčešće imaju završenu srednju školu. Međutim, žene su nešto češće visokoobrazovane, odnosno 16% žena i 10.2% muškaraca ima završen diplomski studij. Većinu ženskog uzorka čine studentice (55.6%), dok je većina u muškom uzorku zaposlena (69.9%).

Parovi uključeni u istraživanje zajedno su najmanje 6 mjeseci, a prosječno trajanje veze je 54 mjeseca (SD = 35.51 mjeseci), odnosno 4.5 godine. Zajedno živi 36.9% parova, 15.5% je u braku (M = 32.35 mjeseci; SD = 30.81 mjeseci), a 10.7% parova ima djecu.

Ispitanici su prikupljeni metodom snježne grude. Istraživači te studenti psihologije pronalazili su ispitanike za ovo istraživanje.

2.2. Mjerni postupci

Za mjerenje tamne trijade korišten je instrument „Prljavih dvanaest“ (eng. „*Dark Triad Dirty Dozen*“, DTDD; Jonason i Webster, 2010) koji mjeri sve tri crte tamne trijade, a sadrži 12 čestica, po četiri za svaku crtu. Primjer čestice za makijavelizam jest „Sklon sam manipulirati drugima kako bih postigao ono što želim.“, za psihopatiju „Obično sam neosjetljiv i bezosjećajan.“ te narcizam „Obično želim da mi se drugi dive.“ Odgovori se daju na skali Likertova tipa od 1 („Uopće se ne slažem“) do 9 („U potpunosti se slažem“).

Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije za uzorak žena za samoprocjene u ovom istraživanju kreće se od .48 (za psihopatiju) do .88 (za narcizam), a za uzorak muškaraca od .63 (za psihopatiju) do .85 (za narcizam i kompozit tamne trijade). Vrijednosti *Cronbach alphe* za ženske crte procijenjene od strane njihovih partnera kreću se od .66 (za psihopatiju) do .91 (za narcizam), a za muške crte procijenjene od strane njihovih partnerica od .61 (za psihopatiju) do .86 (za kompozit tamne trijade). Te su vrijednosti slične onima dobivenima u prethodnim istraživanjima (Jonason i sur., 2011).

Za mjerenje preotimanja partnera korištena je prilagođena hrvatska verzija „Upitnika romantične privlačnosti“ (eng. „*Anonymous Romantic Attraction Survey*“, ARAS) autora Schmitta i Bussa (2001) koja sadrži pitanja za različita područja preotimanja partnera: pokušaj preotimanja tuđeg partnera („Jeste li ikada pokušali privući nekoga tko je tada već bio u ljubavnoj vezi s nekim drugim da bi s njim ostvarili kratkotrajnu seksualnu vezu?“), uspješnost preotimanja tuđeg partnera („Ako ste ikada pokušali privući nekoga tko je već bio u ljubavnoj vezi s nekim drugim s namjerom da s njim ostvarite kratkotrajnu seksualnu vezu, koliko ste u tome bili uspješni?“), bivanje žrtvom preotimanja („Dok ste bili u ljubavnoj vezi je li ikada itko pokušao odvući Vašeg partnera s namjerom da s njim ostvari kratkotrajnu seksualnu vezu?“), uspješnost tuđeg preotimanja („Ako je netko pokušao odvući Vašeg partnera s namjerom da s njim ostvari kratkotrajnu seksualnu vezu, koliko je u tome bio uspješan?“), bivanje metom preotimanja („Kad ste bili u ljubavnoj vezi je li Vas ikada itko pokušao odvući od Vašeg ljubavnog partnera s namjerom da s Vama ostvari kratkotrajnu seksualnu vezu?“) te uspješnost bivanja preotetim („Ako Vas je netko pokušao privući kao partnera za kratkotrajnu seksualnu vezu koliko je u tome bio uspješan?“). Pitanja koja se tiču uspješnosti preotimanja tuđeg partnera, uspješnosti tuđeg preotimanja te uspješnosti bivanja preotetim moguće je preskočiti ukoliko ispitanik nema iskustva s nečime od navedenog.

Osim gore navedenih pitanja, upitnik sadrži i pitanja koja se tiču procjene potencijalne vlastite uspješnosti preotimanja tuđeg partnera („Da ste pokušali privući nekoga tko je već u ljubavnoj vezi s nekim drugim s namjerom da s njim ostvarite kratkotrajnu seksualnu vezu, koliko biste u tome bili uspješni?“), potencijalne uspješnosti tuđeg preotimanja („Da netko pokuša odvući Vašeg sadašnjeg ljubavnog partnera s namjerom da s njim ostvari kratkotrajnu seksualnu vezu, koliko bi bio uspješan?“) te potencijalne uspješnosti bivanja preotetim („Da Vas netko pokušava privući kao partnera za kratkotrajnu seksualnu vezu, koliko bi u tome bio uspješan?“).

Odgovori na sva pitanja daju se na skali Likertova tipa od 1 („Nikad, odnosno potpuno neuspješan“) do 7 („Uvijek, odnosno vrlo uspješan“) te je ispitanicima prije samog upitnika naznačeno da odgovaraju isključivo vezano za iskustva tijekom veze sa sadašnjim partnerom.

2.3. Postupak istraživanja

Istraživanje je provedeno individualno s jednim parom ili u manjim grupama parova (ovisno o mogućnostima ispitanika i istraživača) na način da su oba člana para zajedno prisustvovala istraživanju, ali u udaljenim dijelovima prostorije. Istraživanje su provodili i nadgledali istraživači, odnosno studenti psihologije. Na početku je ispitanicima zagarantirana anonimnost te im je rečeno da će se dobiveni podaci koristiti isključivo u istraživačke svrhe.

S obzirom da je ovaj rad dio većeg istraživačkog projekta ispitanici su rješavali paket upitnika, a u ovom su radu prikazani samo oni koji se tiču crta tamne trijade i preotimanja partnera. U prvom dijelu paketa upitnika ispitanici su procjenjivali sami sebe na nizu različitih skala, dok su u drugom dijelu procjenjivali svoga partnera. Prije svakog upitnika ispitanicima je dana pisana uputa. Oba su člana para svoje upitnike, po završetku rješavanja, odložila u zajedničku omotnicu kako bi se njihovi rezultati kasnije mogli povezati i analizirati.

Vrijeme potrebno za rješavanje upitnika bilo je u prosjeku 30 minuta. Redoslijed upitnika u istraživanju rotiran je u dvije različite verzije.

2.4. Statistička analiza

Prikupljeni podaci obrađeni su pomoću „*Actor-Partner Interdependence Model*“ (APIM), odnosno „*Actor-Partner*“ modelom međuzavisnosti (Kenny, Kashy i Cook, 2006). To je poseban model dijadnih odnosa koji integrira konceptualni pojam međuzavisnosti dviju osoba s relevantnim statističkim tehnikama mjerenja i testiranja iste. Upravo je on prikladan za analiziranje ovih podataka ako se uzme u obzir da dijadni podaci često pokazuju međuzavisnost, najčešće pozitivnu. Osim toga, ovaj model omogućava kontrolu korelacija između zavisnih varijabli kao i među rezidualnim varijablama (Cook i Kenny, 2005).

Istraženi su aktor efekti koji uključuju efekt prediktorske varijable same osobe na njenu ishodnu varijablu i partner efekti koji se odnose na efekt partnerske prediktorske varijable na ishodnu varijablu te osobe (Kenny i Ledermann, 2010). Točnije, aktor efekt procjenjuje predviđaju li crte tamne trijade jednog člana para ponašanja preotimanja kod njega samog. S druge strane, partner efekt procjenjuje predviđaju li crte tamne trijade jednog člana para ponašanja preotimanja kod druge osobe u paru. U ovom se modelu aktor efekti procjenjuju kontrolirajući partnerske i obrnuto (Cook i Kenny, 2005).

Nadalje, kako bi se odredio najplauzibilniji dijadni obrazac svakog modela potrebno je uzeti u obzir omjer partnerskog i aktorskog efekta (vrijednost k) (Kenny i Ledermann, 2010). Za to je potrebno razmotriti intervale pouzdanosti unutar kojih se kreće vrijednost k . Ukoliko se vrijednost k nalazi u blizini 0 tada se govori o samo aktorskom obrascu (Kenny i Ledermann, 2010), odnosno o tome da pojedinčeve crte ličnosti imaju efekt samo na njegovo vlastito ponašanje preotimanja partnera, ali ne i na partnerovo. U slučaju kada se vrijednost k kreće oko 1, radi se o obrascu para. To bi značilo da su aktor i partner efekti jednaki (Kenny i Ledermann, 2010), drugim riječima na ponašanje preotimanja partnera neke osobe podjednak efekt imaju njene crte ličnosti kao i crte ličnosti njena partnera. Vrijednost k oko -1 upućuje na mogućnost kontrastnog obrasca, odnosno zbroj aktor i partner efekta jednak je nuli jer su ti efekti jednake veličine, ali suprotnog predznaka (Kenny i Ledermann, 2010). Sve ove statističke analize provedene su uz pomoć internetske aplikacije APIM_SEM (Stas, Kenny, Meyer i Loeys, 2018).

Ovdje je još važno napomenuti da kada i zavisnu i nezavisnu varijablu procjenjuje ista osoba tada postoji mogućnost pojave varijance zajedničke metode. U ovom bi to slučaju značilo da su aktorski efekti kod samoprocjena moguće zasićeni varijancom metode, a isto vrijedi i za partnerske efekte kod procjena partnera (Ackerman, Donnellan i Kashy, 2011). Oni zbog toga nisu nevaljali ili nepostojeći, no zbog istog procjenjivača, njihova je stvarna vrijednost vjerojatno manja, nego onih efekata koji se pojavljuju kod procjena različitih pojedinaca (Orth, 2013).

3. REZULTATI

Iako područje preotimanje partnera uključuje različita ponašanja, kao najrelevantnije čestice korištenog upitnika za ovo istraživanje pokazale su one koje se tiču pokušaja preotimanja partnera (2. čestica), potencijalne uspješnosti preotimanja partnera (3. čestica), bivanja žrtvom preotimanja partnera (5. čestica) te bivanja metom preotimanja (8. čestica). U ostalim česticama varijabiliteta gotovo da i nije bilo jer je bilo moguće neke čestice i preskočiti pa je na ta pitanja manji broj ispitanika dao svoje odgovore. Stoga su upravo gore navedene čestice odabrane kao zavisne varijable za ovo istraživanje.

Prvo su izračunati deskriptivni podaci za sve crte tamne trijade i različita ponašanja preotimanja partnera, posebno za uzorak žena te za uzorak muškaraca, kao i njihove međusobne korelacije. Te su vrijednosti prikazane u Tablici 1., Tablici 2. i Tablici 3.

Tablica 1. Deskriptivni podaci za uzorak žena za sve samoprocijenjene i procijenjene crte tamne trijade, različita ponašanja preotimanja partnera te korelacije među varijablama

Varijabla	Žene											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.M-SP	-											
2.M-PP	.37**	-										
3.P-SP	.47**	.27**	-									
4.P-PP	.27**	.58**	.32**	-								
5.N-SP	.51**	.19**	.40**	.18*	-							
6.N-PP	.31**	.48**	.17*	.39**	.37**	-						
7.TT-SP	.82**	.34**	.72**	.31**	.84**	.37**	-					
8.TT-PP	.39**	.84**	.30**	.76**	.32**	.82**	.42**	-				
9.URP2	.23**	.08	.14	.04	.12	.14	.20**	.12	-			
10.URP3	.13	.18*	.19**	.18*	.19**	.07	.20**	.17*	.33**	-		
11.URP5	.08	.15*	.20**	.22**	.06	-.01	.12	.13	.13	.30**	-	
12.URP8	.28**	.30**	.22**	.27**	.20**	.13	.29**	.28**	.26**	.53**	.47**	-
α	.82	.86	.48	.66	.88	.91	.85	.88	-	-	-	-
M	11.86	9.92	10.14	9.86	16.74	16.09	38.73	35.87	1.18	2.72	1.87	2.41
SD	6.98	6.74	5.41	5.57	8.31	8.09	16.66	16.52	0.59	1.84	1.22	1.45

Legenda: SP – samoprocjene; PP – procjene partnera; M – makijavelizam; P - psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; URP2 – pokušaj preotimanja; URP3 – potencijalna uspješnost preotimanja; URP5 – bivanje žrtvom preotimanja; URP8 – bivanje metom preotimanja; M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

* p < .05; ** p < .01

Tablica 2. Deskriptivni podaci za uzorak muškaraca za sve samoprocijenjene i procijenjene crte tamne trijade, različita ponašanja preotimanja partnera te korelacije među varijablama

Varijabla	Muškarci											
	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
13.M-SP	-											
14.M-PP	.54**	-										
15.P-SP	.43**	.30**	-									
16.P-PP	.23**	.42**	.42**	-								
17.N-SP	.54**	.35**	.29**	.23**	-							
18.N-PP	.24**	.53**	.17*	.39**	.48**	-						
19.TT-SP	.85**	.52**	.69**	.35**	.80**	.36**	-					
20.TT-PP	.42**	.82**	.35**	.70**	.46**	.85**	.53**	-				
21.URP2	.29**	.23**	.23**	.06	.19**	.15*	.30**	.19**	-			
22.URP3	.39**	.19*	.22**	.20**	.31**	.17*	.40**	.23**	.31**	-		
23.URP5	.31**	.24**	.17**	.09	.11	.09	.25**	.17*	.34**	.37**	-	
24.URP8	.34**	.23**	.19**	.11	.28**	.13	.35**	.20**	.36**	.51**	.49**	-
α	.83	.84	.63	.61	.85	.85	.85	.86	-	-	-	-
M	12.76	10.51	11.84	10.87	15.89	16.11	40.50	37.49	1.53	2.86	2.19	2.05
SD	7.98	7.62	6.26	6.09	7.97	9.16	17.50	18.34	1.13	1.84	1.84	1.31

Legenda: SP – samoprocjene; PP – procjene partnera; M – makijavelizam; P - psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; URP2 – pokušaj preotimanja; URP3 – potencijalna uspješnost preotimanja; URP5 – bivanje žrtvom preotimanja; URP8 – bivanje metom preotimanja; M – aritmetička sredina; SD – standardna devijacija

* $p < .05$; ** $p < .01$

Tablica 3. Korelacije između samoprocijenjenih i procijenjenih crta tamne trijade te različitih ponašanja preotimanja partnera kod žena i muškaraca

	Žene											
Muškarci	1.M-SP	2.M-PP	3.P-SP	4.P-PP	5.N-SP	6.N-PP	7.TT-SP	8.TT-PP	9.URP2	10.URP3	11.URP5	12.URP8
13.M-SP	.27**	.47**	.05	.36**	.13	.26**	.20**	.44**	.10	.19**	.21**	.25**
14.M-PP	.48**	.31**	.24**	.23**	.31**	.21**	.44**	.31**	.24**	.21**	.21**	.27**
15.P-SP	.20**	.33**	.09	.40**	.20**	.21**	.21**	.37**	.02	.14	.17**	.24**
16.P-PP	.32**	.30**	.43**	.26**	.41**	.16*	.49**	.29**	.09	.16*	.29**	.29**
17.N-SP	.22**	.33**	.04	.25**	.27**	.48**	.24**	.45**	.13	.10	.13	.14
18.N-PP	.33**	.19**	.30**	.20**	.48**	.29**	.48**	.29**	.15*	.17*	.09	.18*
19.TT-SP	.30**	.48**	0.07	.42**	.25**	.41**	.28**	.54**	.11	.19**	.22**	.26**
20.TT-PP	.47**	.32**	.40**	.28**	.50**	.29**	.58**	.37**	.20**	.23**	.23**	.30**
21.URP2	.14	.27**	.05	.25**	.14	.23**	.14	.31**	.31**	.21**	.26**	.28**
22.URP3	-.00	.29**	.00	.17*	-.01	.17*	-.01	.26**	.08	.32**	.30**	.25**
23.URP5	.03	.27**	.01	.23**	.01	.09	.02	.23**	.11	.37**	.29**	.39**
24.URP8	-.03	.18*	-.04	.16*	.05	.10	.00	.18*	.13	.23**	.33**	.29**

Legenda: SP – samoprocjene; PP – procjene partnera; M – makijavelizam; P - psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; URP2 – pokušaj preotimanja; URP3 – potencijalna uspješnost preotimanja; URP5 – bivanje žrtvom preotimanja; URP8 – bivanje metom preotimanja

* p < .05; ** p < .01

Postoji statistički značajna pozitivna povezanost između samoprocijenjenih crta tamne trijade i različitih aspekata preotimanja partnera na uzorku žena i na uzorku muškaraca. Specifičnije, na uzorku žena korelacija samoprocijenjenih crta tamne trijade s različitim aspektima preotimanja partnera nešto su niže (od $r = .19$ do $r = .29$) nego na uzorku muškaraca (od $r = .17$ do $r = .40$).

Nadalje, između crta tamne trijade procijenjenih od strane partnera i različitih aspekata preotimanja, također je dobivena značajna pozitivna povezanost na uzorku žena i muškaraca. No te su korelacije, u prosjeku, za oba uzorka niže nego one koje su dobivene kod samoprocijenjenih crta tamne trijade (za žene od $r = .15$ do $r = .30$; za muškarce od $r = .15$ do $r = .24$).

Nije dobivena statistički značajna korelacija između samoprocijenjenih crta tamne trijade kod žena i ponašanja preotimanja partnera kod muškaraca. Ipak, statistički je značajna i pozitivna korelacija svih crta tamne trijade kod žena procijenjenih od strane njihovih partnera i muškog preotimanja partnera (od $r = .16$ do $r = .31$).

S druge strane, postoji statistički značajna pozitivna korelacija samoprocijenjenih crta tamne trijade kod muškaraca i ponašanja preotimanja partnera kod žena za sve crte tamne trijade, osim za narcizam (od $r = .17$ do $r = .26$). Također, postoji značajna pozitivna povezanost između crta tamne trijade kod muškaraca procijenjenih od strane njihovih partnerica i preotimanja partnera kod žena. Dobivene korelacije u ovom su slučaju nešto više (od $r = .15$ do $r = .30$).

S ciljem provjeravanja razlike između muškaraca i žena na svim varijablama izračunati su t-testovi za zavisne uzorke. Oni su pokazali da statistički značajna razlika između muškaraca i žena postoji u samoprocijenjenoj psihopatiji ($t = 2.95$; $df = 186$; $p < 0.01$; $d = 0.22$) pri čemu je ona viša za muškarce ($M = 11.84$; $SD = 6.26$) nego za žene ($M = 10.14$; $SD = 5.41$).

Osim toga, statistički značajna razlika među spolovima postoji i na nekim aspektima preotimanja partnera. Za pokušaj preotimanja partnera ($t = 4.24$; $df = 186$; $p < 0.01$; $d = 0.31$), dobiveno je da su muškarci ti koji su više pokušali preoteti tuđu partnericu ($M = 1.52$; $SD = 1.13$) nego žene ($M = 1.18$; $SD = 0.59$). Što se tiče bivanja žrtvom preotimanja ($t = 2.60$; $df = 186$; $p = 0.01$; $d = 0.19$), muškarci navode da su više bili žrtve ($M = 2.18$; $SD = 1.53$) od žena ($M = 1.87$; $SD = 1.22$). U pogledu bivanja metom preotimanja partnera ($t = -2.97$; $df = 186$; $p < 0.01$; $d = 0.22$), žene su te koje su češće mete ($M = 2.41$; $SD = 1.45$) nego muškarci ($M = 2.05$; $SD = 1.31$).

U nastavku slijedi prikaz rezultata dobivenih korištenjem „*Actor-Partner*“ modelom međuzavisnosti (APIM) koji je upotrijebljen s ciljem provjeravanja efekata samoprocijenjenih crta tamne trijade i procijenjenih od strane partnera na različite aspekte preotimanja partnera (pokušaj, potencijalna uspješnost, bivanje žrtvom i bivanje metom preotimanja) kod žena i muškaraca za kratkoročne seksualne odnose.

Specifičnije, kako bi se utvrdilo imaju li crte tamne trijade efekte na različite aspekte preotimanja partnera izračunati su aktorski efekti - posebno za svaku crtu kao i za kompozit tamne trijade. Oni su izračunati za samoprocijenjene crte tamne trijade, a zatim i za crte procijenjene od strane partnera.

Također, kako bi se vidjelo imaju li crte tamne trijade efekte na partnerova ponašanja preotimanja partnera izračunati su partnerski efekti. Ti su efekti isto izračunati za samoprocjene crta, kao i za procjene od strane partnera.

Tablica 4. Rezultati APIM analize samoprocijenjenih crta tamne trijade i procijenjenih od strane partnera na pokušaj preotimanja partnera

Prediktor	Kriterij	r_p	r_{ce}	Hi-kvadrat test (χ^2) ^a	Aktor efekt (β)	Partner efekt (β)	R^2	k	95% IP		Dijadni obrazac
					Ž → Ž M → M	M → Ž Ž → M			DG	GG	
M - SP	Pokušaj preotimanja partnera	.27***	.29***	102.17***	.22** .28***	.04 .06	.05 .09	0.14 0.25	-0.47 0.75	-0.39 0.88	Samo aktorski Samo aktorski
M - PP		.30***	.28***	106.33***	.01 .16*	.22** .23**	.06 .10	17.44 1.57	-202.71 237.58	-0.39 3.54	NMO Samo aktorski i obrazac para
P - SP		.09	.31***	106.62***	.14 .23**	.01 .03	.02 .05	0.05 0.15	-0.86 0.96	-0.58 0.88	Samo aktorski Samo aktorski
P - PP		.26***	.31***	108.56***	.02 .00	.08 .25***	.01 .06	3.32 -78.82	-20.03 26.66	-3271.16 3113.51	NMO NMO
N - SP		.27***	.29***	100.91***	.09 .17*	.11 .09	.03 .04	1.24 0.53	-1.73 4.22	-0.53 1.59	NMO Samo aktorski i obrazac para
N - PP		.29***	.28***	102.75***	.10 .09	.12 .21**	.03 .06	1.01 2.62	-1.14 3.16	-2.50 7.74	NMO NMO
TT - SP		.27***	.29***	99.15***	.18* .29***	.06 .06	.04 .10	0.31 0.23	-0.55 1.17	-0.33 0.80	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski
TT - PP		.37***	.28***	105.50***	.05 .09	.18* .28***	.04 .10	3.43 3.50	-8.52 15.38	-3.20 10.19	NMO NMO

Legenda: SP – samoprocjena; PP – procjena partnera; M – makijavelizam; P – psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; r_p – korelacija između prediktorskih varijabli žena i muškaraca; r_{ce} – korelacija između pogrešaka kriterijskih varijabli žena i muškaraca; Ž – žene; M – muškarci; β – standardizirani beta koeficijent; R^2 – koeficijent determiniranosti; k – omjer partnerskog i aktorskog efekta; 95% IP – interval pouzdanosti za k (Monte Carlo metoda uzorkovanja); DG – donja granica za 95% IP; GG – gornja granica za 95% IP; NMO – nije moguće odrediti

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

a. Stupnjevi slobode za sve testove jesu 6.

Prvi korak pri provedbi APIM analize tiče se provjere razdvojitosti (eng. *distinguishability*) članova dijade, odnosno toga postoje li značajne razlike u aritmetičkim sredinama, varijancama i kovarijancama rezultata članova dijade (Ackerman i sur., 2011). Provedbom Hi-kvadrat testa (eng. *Test of Distinguishability*) utvrđeno je da se članovi dijade, odnosno muškarci i žene, statistički značajno razlikuju na svim crtama tamne trijade i za samoprocjene i za procjene od strane partnera.

Iz Tablice 4. vidljivo je da su statistički značajni aktorski efekti dobiveni i kod žena ($\beta = .22$; $p < 0.01$) i kod muškaraca ($\beta = .28$; $p < 0.001$) za samoprocijenjeni makijavelizam. To bi značilo da što je viši rezultat na makijavelizmu to je osoba sklonija pokušati nekome preoteti partnera. Za makijavelizam muškaraca procijenjen od strane partnerica, taj se aktorski efekt i zadržava te je on tada ipak manji ($\beta = .16$; $p < 0.05$). Što se tiče partnerskog efekta, on se javlja i od muškarca prema ženi ($\beta = .22$; $p < 0.01$) kao i od žene prema muškarcu ($\beta = .23$; $p < 0.01$), ali samo za makijavelizam procijenjen od strane partnera. Drugim riječima, što pojedinac ima viši rezultat na makijavelizmu (odnosno što ga njegov partner procjenjuje višim na toj crti) to će njegov partner biti skloniji upuštati se u pokušaje preotimanja tuđeg partnera.

Za sve ostale crte tamne trijade, kao i za ukupni kompozit, aktorski se efekti javljaju samo u samoprocjenama, dok se partnerski efekti javljaju samo u procjenama partnera. Specifičnije rečeno, za psihopatiju postoji statistički značajan aktorski efekt muškarca ($\beta = .23$; $p < 0.01$) te partnerski od žene prema muškarcu ($\beta = .25$; $p < 0.001$). Za narcizam je dobiveni isti obrazac. Javlja se aktorski efekt muškarca ($\beta = .17$; $p < 0.05$) te partnerski od žene prema muškarcu ($\beta = .21$; $p < 0.01$). Dakle, muškarci viši na psihopatiji i narcizmu skloniji su pokušajima preotimanja tuđih partnerica, dok istovremeno ako ih takvima doživljavaju njihove partnerice, one će više biti uključene u pokušaje preotimanja.

Što se tiče kompozita tamne trijade, tu su dobiveni aktorski efekti i kod žena ($\beta = .18$; $p < 0.05$) i kod muškaraca ($\beta = .29$; $p < 0.001$) kao i partnerski od muškarca prema ženi ($\beta = .18$; $p < 0.05$) te od žene prema muškarcu ($\beta = .28$; $p < 0.001$). Drugim riječima, žene i muškarci izraženije tamne trijade skloniji su preotimanju partnera, ali je istovremeno procijenjeni viši rezultat pojedinca na tamnoj trijadi povezan s time da će njegov partner biti skloniji pokušati nekome preoteti partnera.

Naposljetku, najčešćim dijadnim obrascem crta tamne trijade na pokušaj preotimanja partnera pokazao se samo aktorski, uz pojavu obrasca para kao vjerojatnog za makijavelizam procijenjen od strane partnera te samoprocijenjeni narcizam i tamnu trijadu. To bi značilo da su

crte tamne trijade kod pojedinca uglavnom povezane s njegovim vlastitim pokušajima preotimanja, a ne i sa onima kod partnera. Također, za većinu crta procijenjenih od strane partnera nije moguće odrediti najvjerojatniji dijadni obrazac, odnosno pretpostaviti koji bi model najbolje objasnio dobivene rezultate, zato što interval pouzdanosti ima vrlo širok raspon.

Tablica 5. Rezultati APIM analize samoprocijenjenih crta tamne trijade i procijenjenih od strane partnera na potencijalnu uspješnost preotimanja partnera

Prediktor	Kriterij	r_p	r_{ce}	Hi-kvadrat test (χ^2) ^a	Aktor efekt (β)		R^2	k	95% IP		Dijadni obrazac
					$\checkmark \rightarrow \checkmark$ $M \rightarrow M$	$M \rightarrow \checkmark$ $\checkmark \rightarrow M$			DG	GG	
M - SP	Potencijalna uspješnost preotimanja partnera	.27***	.29***	16.94**	.08 .42***	.17* -.12	.04 .17	1.89 -0.32	-2.36 -0.68	6.14 0.03	NMO Samo aktorski
M - PP		.30***	.28***	5.91	.12 .11	.17* .26***	.06 .09	1.25 2.67	-0.81 -1.58	3.31 6.91	Samo aktorski i obrazac para NMO
M - PP		.30***	.27***	Nerazdvojiva dijada	.12*	.21***	.07	1.76	0.54	11.24	Obrazac para
P - SP		.09	.31***	14.58*	.17* .22**	.13 -.02	.05 .05	0.63 -0.09	-0.27 -0.83	1.52 0.65	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski
P - PP		.26***	.29***	5.89	.15* .17*	.12 .12	.05 .05	0.73 0.78	-0.57 -0.49	2.03 2.04	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski i obrazac para
P - PP		.25***	.29***	Nerazdvojiva dijada	.16**	.12*	.05	0.71	0.11	1.30	Obrazac para
N - SP		.27***	.33***	6.36	.17* .33***	.06 -.10	.04 .10	0.34 -0.28	-0.65 -0.67	1.33 0.11	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski
N - SP		.26***	.33***	Nerazdvojiva dijada	.25***	-.02	.06	-0.07	-0.48	0.32	Samo aktorski

N - PP		.29***	.30***	5.12	.02	.17*	.03	8.79	-71.88	89.44	NMO
					.13	.14	.05	1.17	-0.88	3.21	Samo aktorski i obrazac para
N - PP		.29***	.30***	Nerazdvojiva dijada	.08	.15**	.04	1.90	0.63	3.18	Obrazac para
TT - SP		.27***	.30***	10.27	.17*	.14	.06	0.78	-0.40	1.97	Samo aktorski i obrazac para
					.43***	-.12	.17	-0.30	-0.62	0.02	Samo aktorski
TT - SP		.27***	.32***	Nerazdvojiva dijada	.30***	.01	.09	0.03	-0.30	0.34	Samo aktorski
TT - PP		.37***	.28***	5.11	.09	.19*	.06	1.84	-1.89	5.56	NMO
					.16*	.20**	.09	1.42	-0.55	3.39	Samo aktorski i obrazac para
TT - PP		.36***	.27***	Nerazdvojiva dijada	.13*	.19***	.07	1.46	0.45	6.64	Obrazac para

Legenda: SP – samoprocjena; PP – procjena partnera; M – makijavelizam; P – psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; r_p – korelacija između prediktorskih varijabli žena i muškaraca; r_{ce} – korelacija između pogrešaka kriterijskih varijabli žena i muškaraca; Ž – žene; M – muškarci; β – standardizirani beta koeficijent; R^2 – koeficijent determiniranosti; k – omjer partnerskog i aktorskog efekta; 95% IP – interval pouzdanosti za k (Monte Carlo metoda uzorkovanja); DG – donja granica za 95% IP; GG – gornja granica za 95% IP; NMO – nije moguće odrediti

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

a. Stupnjevi slobode za sve testove jesu 6.

Za potencijalnu uspješnost preotimanja partnera kod svake od crta tamne trijade, bilo za samoprocjenu ili procjenu partnera, postoje slučajevi u kojima se članovi dijade, muškarci i žene, statistički značajno ne razlikuju.

Za samoprocijenjenu psihopatiju dobivena su dva statistički značajna aktorska efekta, za žene ($\beta = .17$; $p < 0.05$) i za muškarce ($\beta = .22$; $p < 0.01$). S obzirom da se na procijenjenoj psihopatiji muškarci i žene ne razlikuju, odnosno da je u tom slučaju riječ o nerazdvojivim dijadama ($\chi^2 = 5.89$; $p > 0.05$) one su tako i tretirane. Dakle, u slučaju nerazdvojive dijade, aktorski efekt je i dalje značajan ($\beta = .16$; $p < 0.01$), ali se sada pojavljuje i statistički značajan partnerski efekt ($\beta = .12$; $p < 0.05$). To bi značilo da je viša psihopatija povezana s time da osoba sebe procjenjuje uspješnijom u potencijalnom pokušaju preotimanja tuđeg partnera, a da istovremeno osobe čiji su partneri viši na psihopatiji također misle da bi bili uspješni u preotimanju.

Što se tiče narcizma, i za samoprocjene ($\chi^2 = 6.36$; $p > 0.05$) i za procjene partnera ($\chi^2 = 5.12$; $p > 0.05$) dobiveno je da se muškarci i žene ne razlikuju. Kada se govori o nerazdvojivim dijadama, dobiva se statistički značajan aktorski efekt za samoprocjene ($\beta = .25$; $p < 0.001$) kao i značajan partnerski efekt za procjene partnera ($\beta = .15$; $p < 0.01$). Kao i kod psihopatije, osobe višeg narcizma misle za sebe da bi bile uspješnije prilikom pokušaja preotimanja, a isto za sebe misle i njihovi partneri.

Na kompozitu tamne trijade, žene i muškarci se također ne razlikuju ni za samoprocjene ($\chi^2 = 10.27$; $p > 0.05$) ni za procjene partnera ($\chi^2 = 5.11$; $p > 0.05$). Za nerazdvojivu dijadu za samoprocijenjene crte, dobiva se samo statistički značajan aktorski efekt ($\beta = .30$; $p < 0.001$). Za partnerske procjene umjesto Monte Carlo metode uzorkovanja korištena je *bootstrap* metoda na 1000 uzoraka, zbog nemogućnosti dobivanja izračuna prvom metodom. U tom se slučaju za nerazdvojive dijade dobivaju značajni i aktorski ($\beta = .13$; $p < 0.05$) i partnerski ($\beta = .19$; $p < 0.001$) efekt. Kao i kod prethodnih crta, osobe višeg rezultata na crtama tamne trijade smatraju da bi bile uspješnije prilikom pokušaja preotimanja, a istovremeno to za sebe smatraju i partneri takvih osoba.

Za samoprocijenjeni makijavelizam muškarci i žene se razlikuju za varijablu spola te se dobiva muški aktorski efekt ($\beta = .42$; $p < 0.001$) te partnerski efekt muškarca na ženu ($\beta = .17$; $p < 0.05$). Dakle, muškarci višeg makijavelizma vjeruju da bi bili uspješni u preotimanju tuđih partnerica, a to isto za sebe smatraju njihove partnerice. Na procijenjenom se makijavelizmu žene i muškarci ne razlikuju ($\chi^2 = 5.91$; $p > 0.05$) te se ponovno koristeći *bootstrap* metodu na

1000 uzoraka iz prethodno navedenih razloga, dobivaju značajni aktorski ($\beta = .12$; $p < 0.05$) i partnerski ($\beta = .21$; $p < 0.001$) efekti. U ovom slučaju, muškarci i žene višeg makijavelizma misle da bi bili uspješni u preotimanju, a to za sebe tvrde i njihovi partneri.

Što se tiče dijadnih obrazaca, najplauzibilnijima su se pokazali samo aktorski, uglavnom kod samoprocjena i obrazac para kod procjena partnera. Dakle, moglo bi se reći da su crte tamne trijade kod pojedinca podjednako važne za procjenu vlastite potencijalne uspješnosti preotimanja kao i crte tamne trijade njegova partnera.

Tablica 6. Rezultati APIM analize samoprocijenjenih crta tamne trijade i procijenjenih od strane partnera na bivanje žrtvom preotimanja partnera

Prediktor	Kriterij	r_p	r_{ce}	Hi-kvadrat test (χ^2) ^a	Aktor efekt (β)	Partner efekt (β)	R^2	k	95% IP		Dijadni obrazac
					Ž → Ž M → M	M → Ž Ž → M			DG	GG	
M - SP	Bivanje žrtvom preotimanja	.27***	.24***	28.41***	.02 .32***	.21** -.06	.05 .10	9.97 -0.22	-72.15 -0.70	92.09 0.27	NMO Samo aktorski
M - PP		.30***	.24***	21.91***	.09 .17*	.18* .22**	.05 .10	1.74 1.48	-1.65 -0.29	5.12 3.14	NMO Samo aktorski i obrazac para
P - SP		.09	.27***	30.96***	.18* .17*	.15* -.01	.06 .03	0.72 -0.07	-0.18 -1.00	1.61 0.87	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski i kontrastni obrazac
P - PP		.26***	.25***	27.36***	.16* .03	.25*** .22**	.11 .05	1.45 6.88	-0.24 -23.38	3.15 37.14	Samo aktorski i obrazac para NMO
N - SP		.27***	.28***	20.63**	.02 .12	.13 -.02	.02 .01	5.89 -0.16	-35.63 -1.35	47.41 1.03	NMO NMO
N - PP		.29***	.28***	21.31**	-.04 .07	.11 .07	.01 .01	-2.25 1.16	-10.01 -2.96	5.51 5.28	NMO NMO
TT - SP		.27***	.25***	23.16***	.07 .27***	.20** -.05	.05 .07	2.73 -0.21	-3.84 -0.76	9.29 0.34	NMO Samo aktorski
TT - PP		.37***	.25***	21.73***	.05 .10	.21** .19*	.06 .06	3.64 2.08	-7.87 -1.84	15.15 6.00	NMO NMO

Legenda: SP – samoprocjena; PP – procjena partnera; M – makijavelizam; P – psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; r_p – korelacija između prediktorskih varijabli žena i muškaraca; r_{ce} – korelacija između pogrešaka kriterijskih varijabli žena i muškaraca; Ž – žene; M – muškarci; β – standardizirani beta koeficijent; R^2 – koeficijent determiniranosti; k – omjer partnerskog i aktorskog efekta; 95% IP – interval pouzdanosti za k (Monte Carlo metoda uzorkovanja); DG – donja granica za 95% IP; GG – gornja granica za 95% IP; NMO – nije moguće odrediti

* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

a. Stupnjevi slobode za sve testove jesu 6.

Provedbom Hi-kvadrat testa utvrđeno je da se muškarci i žene statistički značajno razlikuju na svim crtama tamne trijade i za samoprocjene i za procjene partnera, stoga su tako i tretirani.

Iz Tablice 6. može se iščitati da je dobiven statistički značajan aktorski efekt makijavelizma na bivanje žrtvom preotimanja partnera kod muškaraca i na samoprocjeni ($\beta = .32$; $p < 0.001$) i na procjeni partnera ($\beta = .17$; $p < 0.05$). To bi značilo da što je viši makijavelizam muškarca to će on biti više žrtvom preotimanja. Nadalje, statistički je značajan i partnerski efekt muškarca na ženu, ovdje također i za samoprocjenu ($\beta = .21$; $p < 0.01$) i za procjenu partnera ($\beta = .18$; $p < 0.05$). Partnerski efekt žene na muškarca javlja se, ali samo kod procjene partnera ($\beta = .22$; $p < 0.01$). Ovi partnerski efekti govore u prilog tome da što pojedinac ima više izražen makijavelizam, to će njegov partner više biti žrtvom preotimanja.

Što se tiče psihopatije, aktorski efekti dobivaju se kod žena za samoprocjenu ($\beta = .18$; $p < 0.05$) i za procjenu partnera ($\beta = .16$; $p < 0.05$), dok je statistički značajan aktorski efekt muškarca samo za samoprocjenu ($\beta = .17$; $p < 0.05$). Drugim riječima, viši rezultat oba spola na psihopatiji povezan je s češćim bivanjem žrtvom preotimanja. Partnerski efekt muškarca na ženu javlja se, kao i kod makijavelizma, i za samoprocjenu ($\beta = .15$; $p < 0.05$), ali i za procjenu partnera ($\beta = .25$; $p < 0.001$). Dok se onaj žene na muškarca pojavljuje ponovno samo kod procjene od strane partnera ($\beta = .22$; $p < 0.01$). Stoga se može reći da partneri osoba koje su više na psihopatiji izvještavaju da su češće žrtve preotimanja.

Za kompozit tamne trijade statistički je značajan samo jedan aktorski efekt i to onaj muškarca na samoprocjeni ($\beta = .27$; $p < 0.001$). Dakle, kod muškaraca je viši rezultat na tamnoj trijadi povezan s češćim izvještavanjem o bivanju žrtvom preotimanja. No partnerski efekti javljaju se od muškarca prema ženi ponovno i u slučaju samoprocjene ($\beta = .20$; $p < 0.01$) i u slučaju procjene partnera ($\beta = .21$; $p < 0.01$). Partnerski efekt žene na muškarca značajan je samo kod procjene partnera ($\beta = .19$; $p < 0.05$). Viši rezultat na kompozitu tamne trijade povezan je s time da će partneri takvih osoba češće biti žrtvama preotimanja.

U ovom slučaju za narcizam nije dobiven niti jedan statistički značajan aktorski kao ni partnerski efekt ni za samoprocijenjene ni za procijenjene crte.

Što se tiče dijadnog obrasca, ovdje se ponovno kao najplauzibilniji ističe samo aktorski, uz pojavu obrasca para za procijenjen makijavelizam i psihopatiju te za samoprocijenjenu psihopatiju. Prvi se put pojavljuje i kontrastni obrazac i to za samoprocijenjenu psihopatiju muškarca, uz prethodno navedeni aktorski obrazac. Kontrastni obrazac značio bi da što muškarac ima izraženiju psihopatiju, a njegova partnerica manje izraženu, to će on više biti

žrtvom preotimanja.

Tablica 7. Rezultati APIM analize samoprocijenjenih crta tamne trijade i procijenjenih od strane partnera na bivanje metom preotimanja

Prediktor	Kriterij	r_p	r_{ce}	Hi-kvadrat test (χ^2) ^a	Aktor efekt (β)	Partner efekt (β)	R^2	k	95% IP		Dijadni obrazac
					$\check{Z} \rightarrow \check{Z}$ $M \rightarrow M$	$M \rightarrow \check{Z}$ $\check{Z} \rightarrow M$			DG	GG	
M - SP	Bivanje metom preotimanja	.27***	.26***	28.94***	.23** .38***	.18* -.13	.11 .13	0.69 -0.39	-0.07 -0.79	1.45 0.01	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski
M - PP		.30***	.22***	16.16**	.25*** .20**	.19** .13	.13 .07	0.69 0.72	-0.04 -0.40	1.43 1.85	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski i obrazac para
P - SP		.09	.27***	33.36***	.20** .19**	.23** -.05	.10 .04	0.98 -0.32	0.05 -1.17	1.91 0.53	Obrazac para Samo aktorski i kontrastni obrazac
P - PP		.26***	.25***	19.52**	.21** .07	.24*** .14	.12 .03	1.05 2.21	0.00 -3.43	2.10 7.84	Samo aktorski i obrazac para NMO
N - SP		.27***	.27***	13.56*	.18* .28***	.09 -.03	.05 .08	0.53 -0.10	-0.53 -0.58	1.58 0.37	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski
N - PP		.29***	.27***	14.39*	.08 .11	.15* .07	.04 .02	1.59 0.69	-1.95 -1.29	5.13 2.66	NMO NMO
TT - SP		.27***	.25***	23.89***	.24*** .38***	.20* -.10	.12 .13	0.80 -0.29	-0.03 -0.66	1.62 0.08	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski
TT - PP		.37***	.23**	15.91**	.20** .15*	.22** .12	.12 .05	1.04 0.88	-0.15 -0.73	2.23 2.48	Samo aktorski i obrazac para Samo aktorski i obrazac para

Legenda: SP – samoprocjena; PP – procjena partnera; M – makijavelizam; P – psihopatija; N – narcizam; TT – kompozit tamne trijade; r_p – korelacija između prediktorskih varijabli žena i muškaraca; r_{ce} – korelacija između pogrešaka kriterijskih varijabli žena i muškaraca; \check{Z} – žene; M – muškarci; β – standardizirani beta koeficijent; R^2 – koeficijent determiniranosti; k – omjer partnerskog i aktorskog efekta; 95% IP – interval pouzdanosti za k (Monte Carlo metoda uzorkovanja); DG – donja granica za 95% IP; GG – gornja granica za 95% IP; NMO – nije moguće odrediti

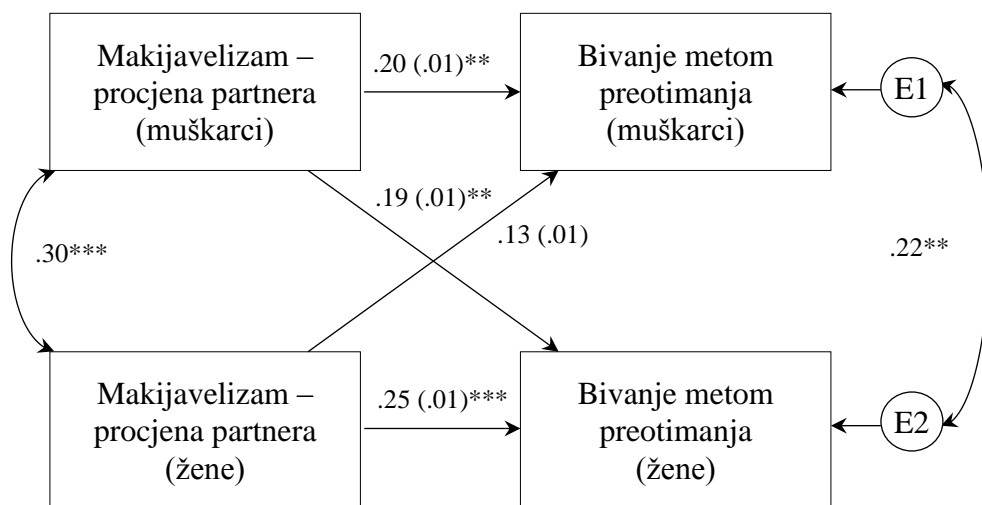
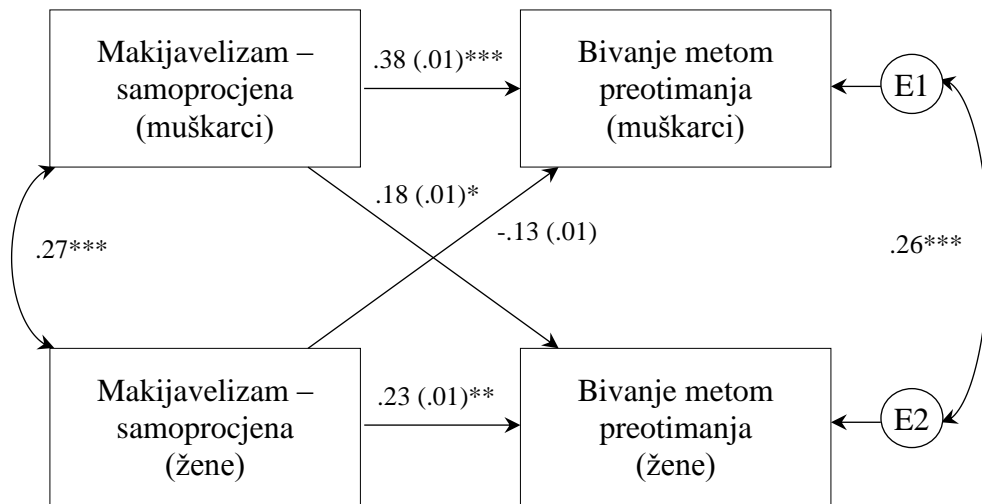
* $p < .05$; ** $p < .01$; *** $p < .001$

a. Stupnjevi slobode za sve testove jesu 6.

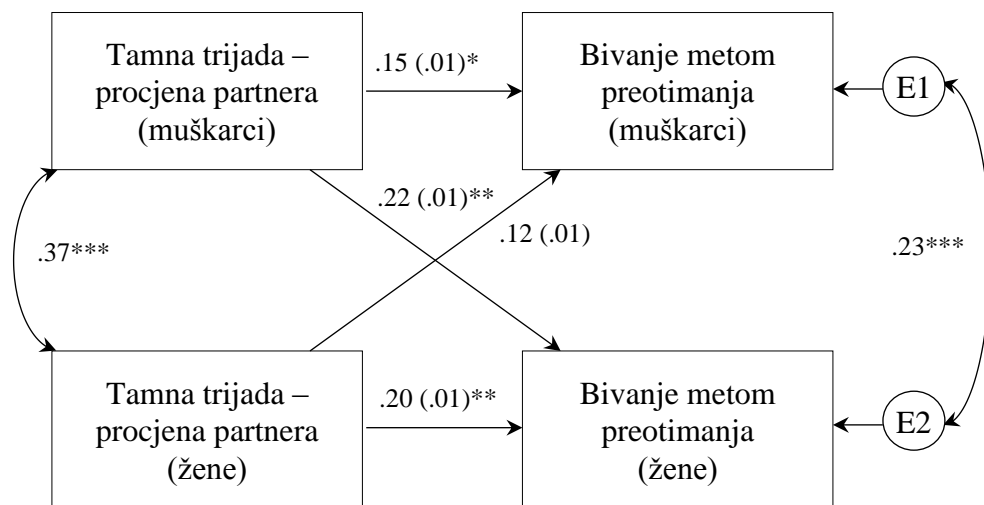
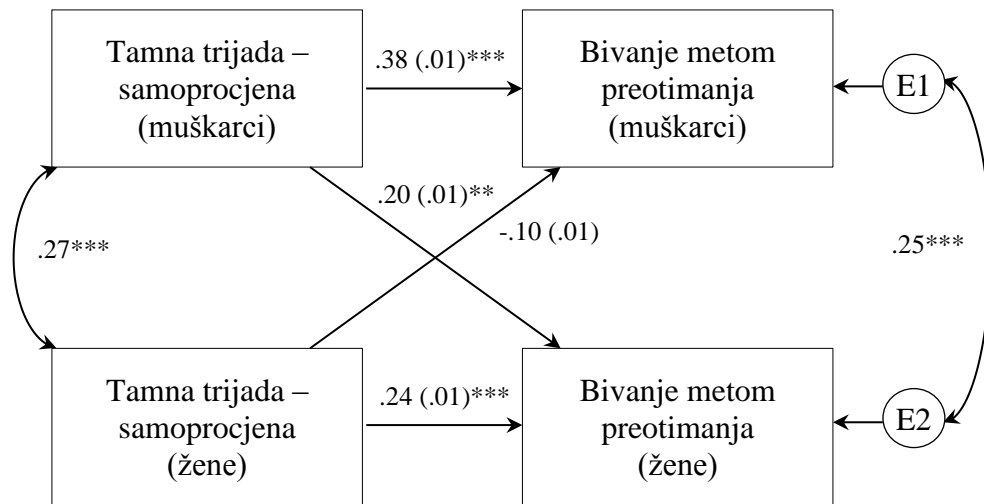
Provedbom Hi-kvadrat testa i u ovom je slučaju potvrđeno da se članovi dijade statistički značajno razlikuju po spolu na svim crtama i za samoprocjene i za procjene partnera.

Rezultati dobiveni za bivanje metom preotimanja slični su u slučaju makijavelizma te ukupnog rezultata na tamnoj trijadi. Naime, u oba slučaja dobivaju se aktorski efekti za muškarce i za žene i kod samoprocjena i kod procjena partnera te partnerski efekti muškaraca na žene za samoprocjene i procjene partnera. Preciznije rečeno, za makijavelizam i kompozit tamne trijade muški aktorski efekti za samoprocjenu jednaki su ($\beta = .38$; $p < 0.001$), a za procjenu partnera redom - za makijavelizam ($\beta = .20$; $p < 0.01$) te za kompozit ($\beta = .15$; $p < 0.05$). Što se tiče ženskih aktorskih efekata njihove vrijednosti jesu: za samoprocijenjeni makijavelizam ($\beta = .23$; $p < 0.01$), a za procijenjeni ($\beta = .25$; $p < 0.001$). Nadalje, za kompozit tamne trijade aktorski efekt putem samoprocjene iznosi ($\beta = .24$; $p < 0.001$), a za procjenu partnera ($\beta = .20$; $p < 0.01$). Partnerski efekti muškarca na ženu kod samoprocijenjenog makijavelizma ($\beta = .18$; $p < 0.05$) slični su onima kod procijenjenog od strane partnera ($\beta = .19$; $p < 0.01$). Isto vrijedi i za kompozit tamne trijade. Točnije, značajan je partnerski efekt od muškarca na ženu i kod samoprocjene ($\beta = .20$; $p < 0.05$) i kod procjene partnera ($\beta = .22$; $p < 0.01$). Najjednostavnije rečeno, i žene i muškarci višeg makijavelizma i tamne trijade skloniji su biti metama preotimanja. Također, muškarčev viši rezultat na makijavelizmu i tamnoj trijadi povezan je s time da će njegova partnerica češće biti metom preotimanja.

Ova dva modela, uključujući samoprocjenu i procjenu partnera, za makijavelizam i kompozit tamne trijade prikazana su na Slici 1. i Slici 2. jer oni predstavljaju najrobusnije nalaze dobivene u ovom istraživanju. Naime, oba aktorska efekta pojavljuju se i kod samoprocjena i kod procjena partnera, a isto vrijedi i za partnerski efekt od muškarca na ženu.

Slika 1. Strukturalni model za makijavelizam i njegov efekt na bivanje metom preotimanja kod muškaraca i žena

Slika 2. Strukturalni model za kompozit tamne trijade i njen efekt na bivanje metom preotimanja kod muškaraca i žena

Osim prethodno navedenih nalaza, iz Tablice 7. vidljivo je da za samoprocijenjenu psihopatiju postoje oba aktorska efekta, i ženski ($\beta = .20$; $p < 0.01$) i muški ($\beta = .19$; $p < 0.01$). Pritom ženski opstaje i kod procjene partnera ($\beta = .21$; $p < 0.01$). Partnerski efekt javlja se samo od muškarca na ženu i kod samoprocjene ($\beta = .23$; $p < 0.01$) i kod procjene partnera ($\beta = .24$; $p < 0.001$). Dakle, i žene i muškarci koji postižu viši rezultat na psihopatiji skloniji su biti metama preotimanja, dok to isto vrijedi za žene čiji su partneri viši na psihopatiji.

Kod narcizma se također javljaju oba aktorska efekta – za žensku samoprocjenu ($\beta = .18$; $p < 0.05$), ali i nešto veći za mušku samoprocjenu ($\beta = .28$; $p < 0.001$). Takav nalaz upućuje na to da su osobe oba spola s višim narcizmom nerijetko mete preotimanja. Nadalje, statistički značajan partnerski efekt samo je jedan i to ponovno onaj od muškarca na ženu za procjenu partnera ($\beta = .15$; $p < 0.05$). Muškarčev viši narcizam povezan je, dakle, s time da će njegova partnerica češće biti metom preotimanja.

U pogledu dijadnih obrazaca, najplauzibilniji u većini slučajeva čine se samo aktorski, odnosno obrazac para. Dakle, za bivanje metom preotimanja jednaku važnost imaju crte tamne trijade samog pojedinca kao i crte tamne trijade njegova partnera. I u ovom slučaju kod samoprocijenjene psihopatije muškarca javlja se kontrastni obrazac. Točnije, čini se da što je muškarac viši na crti psihopatije, dok je istovremeno njegova partnerica niža na toj crti, to će on više biti metom preotimanja. Ovdje nije moguće odrediti najplauzibilniji obrazac samo u slučaju narcizma i psihopatije procijenjene od strane partnera.

U Tablici 8. prikazani su znakom „+“ statistički značajni aktorski i partnerski efekti koji se javljaju kod obje vrste procjene.

Tablica 8. Dobiveni statistički značajni aktorski i partnerski efekti kod obje vrste procjena za različite aspekte preotimanja partnera

Različiti aspekti preotimanja partnera	Makijavelizam		Psihopatija		Narcizam		Kompozit tamne trijade	
	Aktor efekti	Partner efekti	Aktor efekti	Partner efekti	Aktor efekti	Partner efekti	Aktor efekti	Partner efekti
	Ž → Ž	M → Ž	Ž → Ž	M → Ž	Ž → Ž	M → Ž	Ž → Ž	M → Ž
	M → M	Ž → M	M → M	Ž → M	M → M	Ž → M	M → M	Ž → M
Pokušaj preotimanja partnera								
	+							
Potencijalna uspješnost preotimanja		+	+					
	+		+				+	
Bivanje žrtvom preotimanja		+	+	+				+
	+							
Bivanje metom preotimanja	+	+	+	+			+	+
	+						+	

4. RASPRAVA

Ovo istraživanje provedeno je s ciljem ispitivanja aktorskih i partnerskih efekata svih samoprocijenjenih crta tamne trijada te onih procijenjenih od strane partnera na različite aspekte preotimanja partnera za kratkoročne seksualne odnose. Točnije, provjereni su aktorski i partnerski efekti za pokušaj, potencijalnu uspješnost, bivanje žrtvom i bivanje metom preotimanja partnera.

Prema postavljenim hipotezama očekivao se pozitivan aktor efekt za pokušaj preotimanja partnera i bivanje metom preotimanja za sve samoprocijenjene crte tamne trijade i procijenjene od strane partnera, kao i za njihov kompozit. To je samo djelomično potvrđeno ovim istraživanjem jer se za pokušaj preotimanja partnera aktorski efekti javljaju uglavnom samo kod samoprocjena, osim za makijavelizam, kod kojeg muški aktorski efekt opstaje i za procjene partnera. Osim toga, za psihopatiju i narcizam dobiva se samo muški aktorski efekt, ali ne i ženski. Što se tiče bivanja metom preotimanja, dobiveni rezultati uglavnom su u skladu s očekivanima. Naime, dobivaju se aktorski efekti kod samoprocjena za sve crte tamne trijade, kao i za njihov kompozit. Pritom efekti za makijavelizam te tamnu trijadu opstaju pri procjenama partnera i za žene i za muškarce. Ženski aktorski efekt za psihopatiju također opstaje kod procjena partnera. Dakle, jedino se za narcizam aktorski efekti javljaju samo kod samoprocjena. Nadalje, za potencijalnu uspješnost preotimanja očekivao se pozitivan aktor efekt za samoprocijenjenu psihopatiju i narcizam kao i za te crte procijenjene od strane partnera. Za psihopatiju je ta hipoteza i potvrđena dok je za narcizam dobiven pozitivan aktorski efekt jedino kod samoprocjena, a ne za i procjene partnera. Naposljetku, očekivalo se postojanje više aktorskih efekata kod samoprocijenjenih crta tamne trijade te više partnerskih kod crta tamne trijade procijenjenih od strane partnera. Ta je pretpostavka i potvrđena u ovom istraživanju. Jedina hipoteza koja nije potvrđena tiče se postojanja pozitivnog aktorskog efekta za bivanje žrtvom preotimanja za samoprocijenjen narcizam te onaj procijenjen od strane partnera. Naime, narcizam se nije pokazao povezanim s bivanjem žrtvom preotimanja, odnosno nije dobiven niti jedan statistički značajan aktorski niti partnerski efekt.

4.1. Crte tamne trijade i pokušaj preotimanja partnera

Crte tamne trijade pokazale su se prediktivnima za pokušaj preotimanja tuđeg partnera. Naime, za sve crte tamne trijade dobiven je minimalno jedan aktorski efekt za pokušaj preotimanja, bilo kod muškaraca ili kod žena. Takvi nalazi u skladu su s očekivanima. U dosadašnjim su se istraživanjima ugodnost i savjesnost pokazale negativno povezanima s pokušajima preotimanja tuđih partnera i na ženskom i na muškom uzorku (Kardum i sur., 2015; Schmitt i Buss, 2001). A upravo niska ugodnost i savjesnost čine srž tamne trijade (Paulhus i Williams, 2002) stoga dobiveni nalazi ne iznenađuju. Nadalje, u literaturi se navodi da se osobe koje su sklone pokušajima preotimanja tuđih partnera mogu jednostavno opisati kao hladne, neempatične, interpersonalno manipulativne, egocentrične, neljubazne i promiskuitetne (Kardum i sur., 2018a), što poprilično dobro opisuje osobu koja ima povišen rezultat na jednoj ili više crta tamne trijade.

Važno je napomenuti da su se ti aktorski efekti češće ipak pojavljivali pri samoprocjenama nego kod procjena partnera, ali to ne umanjuje njihov značaj. Naime, ponašanja preotimanja partnera (zavisne varijable) procjenjivala je uvijek osoba sama za sebe, dok su crte tamne trijade (nezavisne varijable) procijenjene i od strane partnera. Prethodno je navedeno da kada zavisnu i nezavisnu varijablu procjenjuje ista osoba, tada postoji mogućnost pojave varijance zajedničke metode. Stoga bi se moglo reći da su aktorski efekti pri samoprocjenama potencijalno zasićeni varijancom metode, a isto bi vrijedilo i za partnerske efekte kod procjena partnera (Ackerman i sur., 2011). Točnije, aktorski efekti dobiveni kod procjena partnera i partnerski kod samoprocjena mogli bi imati veći značaj. To je važno imati na umu pri razmatranju svih dobivenih rezultata za ovu zavisnu varijablu, ali i za sve ostale.

Čini se da su crte tamne trijade više povezane s muškim preotimanjem, nego sa ženskim. U prilog tome govori činjenica da je dobiveno više aktorskih efekata za muškarce nego za žene, a oni su ujedno i veće snage. Crte tamne trijade upravo i jesu te koje kod muškaraca, prema evolucijskom gledištu, služe ostvarivanju punog reproduktivnog potencijala (Jonason i sur., 2009) stoga ne čudi da su upravo takvi muškarci skloni preotimati tuđe partnerice. Preciznije govoreći, za svaku crtu tamne trijade, kao i za njen kompozit, dobiven je statistički značajan aktorski efekt za muškarce za samoprocjene. Za makijavelizam taj je efekt opstao čak i kod procjena partnerica. Takav nalaz mogao bi se objasniti time da su makijavelisti skloni iskorištavati, lagati i manipulirati drugima kako bi postigli ono što žele (Christie i Geis, 1970),

a osim toga vole se osjećati moćno (Paulhus i Williams, 2002). Preotimanje tuđih partnerica, u odnosu na neku drugačiju nevjera (npr. sa slobodnom ženskom osobom), u srži upravo ima to – iskorištavanje nekoga tko se već nalazi u vezi da bi se dobilo željeno, u ovom slučaju usputni seksualni odnos. Upravo to može učiniti da se onda pojedinac osjeća nadmoćnim. S druge strane, ženski aktorski efekti pojavili su se samo za makijavelizam i kompozit tamne trijade. Objašnjenje za ženski makijavelizam moglo bi biti jednako kao za gore navedeni muški makijavelizam, dok se čini da tamna trijada, osim kod muškaraca, i kod žena olakšava upuštanje u kratkotrajne seksualne odnose. Naime, moguće je da su ove žene sklonije preotimanju tuđih partnera unatoč svim rizicima koje usputni seksualni odnosi za ženu mogu nositi, kao što su povrede, infekcije, neželjena trudnoća i slično (Carter i sur., 2013). Njih vjerojatno ne brinu ni druge posljedice kao što su gubitak reputacije ili moguća osveta od strane primarne partnerice tog muškarca (Grundler i sur., 2013)

Nadalje, partnerski efekti i za muškarce i za žene dobiveni su samo kod procjena partnera te se pokazalo da crte tamne trijade žena pokazuju veću razinu povezanosti s muškim pokušajima preotimanja nego što je obrnuto. Naime, za sve crte tamne trijade dobiven je statistički značajan partnerski efekt od žene prema muškarcu, dok je obrnuto dobiveno samo za makijavelizam i kompozit tamne trijade. S obzirom da crte tamne trijade općenito karakterizira nisko ulaganje i posvećenost vezi u kojoj se nalaze (Jonason i sur., 2010) dobiveni partnerski efekti mogli bi se objasniti na način da muškarci koje se nalaze u vezama sa ženama koje imaju viši rezultat na jednoj ili više crta tamne trijade, jednostavno shvaćaju da se one oko njih ne trude pa i sami mogu na takva ponašanja odgovoriti manjim trudom i privrženošću. Posljedično se onda čak mogu upustiti u ponašanja preotimanja kao jednog od oblika nevjere. Ako se uzme u obzir da su muškarci ti koji općenito češće varaju (Schmitt i Buss, 2001) nije nemoguće da ih partneričino neulaganje u vezu može samo prije potaknuti na takva ponašanja.

U dosadašnjim istraživanjima (Jonason i sur., 2010; Kardum i sur., 2015) psihopatija se pokazala značajno povezanom s pokušajima preotimanja partnera i na ženskom i na muškom uzorku, dok je ovdje dobiven samo aktorski efekt za muškarce, odnosno partnerski od žene na muškarca. Viša psihopatija muškarca povezana je s time da će takav muškarac biti skloniji preotimati tuđe partnerice. Također, ukoliko njegova partnerica ima izraženiju psihopatiju to će on sam biti skloniji takvim ponašanjima. Ti rezultati ne čude ukoliko se uzme u obzir činjenica da su osobe izraženije psihopatije promiskuitetne, sklone izbjegavanju ozbiljnijih romantičnih odnosa (Visser i sur., 2010), manipulativne, neempatične i okrenute ka traženju uzbuđenja

(Rauthmann i Kolar, 2013). Takve osobine mogu pojedinca navesti na uključivanje u ponašanja preotimanja tuđeg partnera s obzirom da mu je manje važno kako će se drugi ljudi osjećati (Sunderani i sur., 2013). Takva osoba prvenstveno želi zadovoljiti svoje potrebe vezane uz kratkoročne seksualne odnose bez obzira na moguće posljedice i ishode (Jones i Weiser, 2014). S druge strane, muškarci koji imaju kraj sebe takve partnerice, mogu možda pokušajem preotimanja tuđe partnerice pokušati pronaći izlaz iz te, vjerojatno, nezadovoljavajuće veze. Pogotovo zato jer se psihopatija smatra najtoksičnijom od sve tri crte tamne trijade u kontekstu romantičnih odnosa (Kardum i sur., 2018b), a žene koje su neemaptične, impulzivne i sklone antisocijalnim ponašanjima, zasigurno nisu ono što muškarac želi. Takva pretpostavka bila bi logična ako se uzme u obzir da se u suvremenom društvu još uvijek velika važnost pridaje spolnim ulogama i stereotipima prema kojima bi žena uglavnom trebala posjedovati karakteristike kao što su briga za druge ljude, nesebičnost, ljubaznost i slično (Chiorri, Garofalo i Velotti, 2019). Žene višeg rezultata na tamnoj trijadi, pa i psihopatiji, imaju upravo suprotne osobine što ih čini manje poželjnima za romantične odnose, pogotovo one dugoročne.

Za narcizam je dosad dobiveno da je pozitivno povezan s pokušajima preotimanja (Jonason i sur., 2010) što je u ovom istraživanju i potvrđeno. Isto vrijedi i za makijavelizam (Kardum i sur., 2015). Što se tiče narcizma, dobiven muški aktorski efekt može biti posljedica toga da takav muškarac vidi sebe kao osobu koja ima veća prava od drugih (Raskin i Terry, 1988) što mu može olakšati upuštanje u ponašanja preotimanja. Također, s obzirom da nerijetko prakticira usputni seks (Jonason i sur., 2009) preotimanje tuđeg partnera samo je jedan od načina na koji to može ostvariti i tako potvrditi svoje mišljenje o tome da je bolji od drugih ljudi (Raskin i Terry, 1988). Sukladno onome što su Brunell i sur. (2018) dobili u svom istraživanju, zauzete osobe višeg narcizma, dakle, doista pokazuju interes za druge zauzete pojedince. Preotimajući tuđe partnere, ostavljaju sebi mogućnost imanja usputnih seksualnih odnosa, a da istovremeno ne moraju pokazati posvećenost i odanost. Razlog tome je da su obje strane već zauzete i motivirane održati taj svoj odnos samo na fizičkoj razini (Foster i sur., 2006). Partnerski se efekt, pak, može objasniti time da bivši partneri osoba s višim narcizmom žale što su uopće ikada s njima ulazili u romantičan odnos (Brunell i Campbell, 2012) što govori o tome koliko su nezadovoljni pojedinci koji su u vezi s takvom osobom. To nezadovoljstvo moglo bi, posljedično, natjerati njihove partnere da pokušaju preoteti nekoga kako bi izašli iz takvog odnosa. Osim toga, osobe koje su u vezi s pojedincima višeg narcizma izvještavaju da su svjesni da oni „igraju igru“ u odnosu, odnosno da su skloni flertu i neiskrenom ponašanju (Campbell i

sur., 2002). To može njihove partnere navesti na svojevrsno „osvećivanje“ kroz preotimanje nekoga za kratkoročne seksualne odnose. Također, s obzirom na visoko mišljenje koje osobe izraženijeg narcizma imaju o sebi i njihovo superiorno držanje nad partnerom (Foster i sur., 2006; Raskin i Terry, 1988), moguće je da se partneri takvih osoba osjećaju manje vrijedno i submisivno u tom odnosu pa im je preotimanje tuđih partnerica jedan od načina na koji će se i oni, napokon, osjećati vrijedno ili čak nadmoćno.

Naposljetku, kompozit tamne trijade na uzorku muškaraca i žena značajno je bio povezan s pokušajima preotimanja partnera (Jonason i sur., 2009; Kardum i sur., 2015) što je dobiveno i u ovom istraživanju. Kompozit tamne trijade općenito je povezan s preferencijom kratkoročnih odnosa (Jonason i sur., 2009) stoga ovakav nalaz ne čudi. Za osobe izraženije tamne trijade vrijedi ono što je prethodno navedeno i za svaku od crta zasebno, stoga ovaj nalaz vjerojatno nije potrebno detaljnije opisivati. Ipak, potrebno je istaknuti da je muški aktorski efekt za kompozit kod samoprocjene bio najveći u odnosu na sve druge dobivene aktorske efekte, a isto vrijedi i za partnerski efekt od žene na muškarca dobiven za procjenu partnera.

4.2. Crte tamne trijade i potencijalna uspješnost preotimanja partnera

Dosadašnja istraživanja nisu se bavila ovim područjem preotimanja partnera stoga nedostaju rezultati s kojima bi se mogli usporediti oni dobiveni u ovom istraživanju. Naime, dobiveni nalazi govore u prilog tome da muškarci i žene višeg rezultata na makijavelizmu, psihopatiji, narcizmu i tamnoj trijadi kao kompozitu, procjenjuju sebe kao uspješne u pokušajima preotimanja tuđih partnera čemu u prilog govore značajni aktorski efekti. Ti aktorski efekti opstaju za sve crte tamne trijade i kod procjena partnera, osim za narcizam. Također, osobe čiji su partneri viši na ovim crtama smatraju da bi i oni sami bili uspješni u preotimanju tuđih partnera. To je pokazano dobivenim partnerskim efektima. Kako objasniti to da i muškarci i žene koje karakterizira tamna trijada misle da mogu biti uspješni u preotimanju, a da to misle i njihovi partneri sami za sebe?

Što se tiče pojedinaca izraženih crta tamne trijade, moguće je da su oni imali iskustva uspješnog preotimanja u nekim prethodnim razdobljima u životu pa su svjesni da kada bi to opet pokušali u tome bi mogli uspjeti. Pogotovo ako se uzme u obzir da se u prethodnim istraživanjima dobilo da su psihopatija (Kardum i sur., 2015; Jonason i sur., 2010) i narcizam (Jonason i sur., 2010) kod muškarca povezani s njegovim stvarnim uspješnim preotimanjem.

Isto vrijedi i za makijavelizam kod žena (Kardum i sur., 2015) te kompozit tamne trijade kod oba spola (Jonason i sur., 2010). Dakle, pojedinci s izraženijim crtama tamne trijade doista jesu uspješni u pokušajima preotimanja pa je moguće da vjeruju da bi im to uvijek pošlo za rukom. Moguće je i da su im prethodni uspješni pokušaji pozitivno utjecali na samopoštovanje pa takvi rezultati ukazuju zapravo na njihovo generalno pozitivno mišljenje o samima sebi. To bi posebno vrijedilo za osobe višeg narcizma koje po definiciji karakterizira visoko mišljenje o sebi i sklonost hvalisanju (Campbell i sur., 2002). Preotimanje je onda samo jedno od životnih polja za koje mogu misliti da su sposobni ostvariti svaki svoj naum. S obzirom da su pojedinci izraženijeg makijavelizma općenito manipulatori, i to nerijetko vrlo vješti (Jones i Paulhus, 2011) za njih je isto moguće da su svjesni kako mogu postići što god žele pa čak i nekome oduzeti partnera kako bi s njim ostvarili kratkoročni seksualni odnos. Osobe višeg narcizma i psihopatije, za razliku od makijavelista, sklone su precjenjivati svoju inteligenciju (Paulhus i Williams, 2002) pa ne čudi da bi isto činile i sa sposobnošću vlastitog preotimanja.

U pogledu partnerskih efekata, moguće je da su pojedinci koji se nalaze u vezama s osobama višima na crtama tamne trijade očarani svojim partnerima. Odnosno, osobe s izraženom tamnom trijadom možda svoje partnere uvjeravaju kako su oni „odlične prilike“, čemu u prilog govori to da kao taktike zadržavanja partnera koriste pokazivanje resursa i uljepšavanje (Jonason i sur., 2010). Možda onda njihovi partneri smatraju da ukoliko su njih uspjeli osvojiti, i to za dugoročan odnos (jer su ovo zauzeti pojedinci), onda mogu osvojiti svakoga.

4.3. Crte tamne trijade i bivanje žrtvom preotimanja partnera

U dosadašnjim istraživanjima, bivanje žrtvom preotimanja partnera manje se istraživalo nego ostala područja preotimanja, a ujedno se pokazalo i kao najmanje prediktabilni aspekt, posebno u smislu njegova odnosa sa crtama ličnosti (Kardum i sur., 2018a). Međutim, u istraživanju Jonasona i sur. (2010) dobiveno je da je ono pozitivno povezano sa psihopatijom, narcizmom i kompozitom tamne trijade što je samo djelomično potvrđeno u ovom istraživanju. Pogotovo ako se uzme u obzir da se narcizam nije uopće pokazao povezanim s ovim područjem preotimanja. U istom istraživanju (Jonason i sur., 2010) viši je rezultat na tamnoj trijadi bio povezan i s pokušajem preotimanja takvih pojedinaca (bivanjem metom), kao i s pokušajem preotimanja njihovih partnera (bivanjem žrtvom).

U ovom su se istraživanju sve crte tamne trijade pokazale povezanima s bivanjem žrtvom preotimanja partnera, osim narcizma, za koji nije dobiven niti jedan statistički značajan aktorski kao ni partnerski efekt. Takav nalaz iznenađujuć je, s obzirom na to da se baš za narcizam očekivalo da će biti dobiven pozitivan aktorski efekt i za samoprocjene i za procjene partnera. Uzimajući u obzir visoko mišljenje koje osobe višeg narcizma imaju o sebi i njihovo superiorno držanje nad drugim ljudima (Raskin i Terry, 1988) očekivalo se da će one češće izvještavati o slučajevima u kojima je netko htio preoteti njihovog partnera. Naime, ukoliko takvi pojedinci vjeruju da je sve što oni posjeduju „najbolje“, onda je i njihov partner najbolji pa će stoga on nerijetko biti metom preotimanja. No čini se da osobe višeg narcizma u ovom slučaju to tako ne doživljavaju. Možda baš zato što misle da su bolji od drugih ljudi smatraju da se nitko ne bi „usudio“ pokušati preoteti njihovog partnera jer jednostavno nitko drugi nije bolji od njih da bi u tome uspio. S druge strane, možda jednostavno ne žele priznati da su bili žrtve preotimanja jer bi to značilo da su „nedovoljno dobri“, odnosno nisu dovoljno „čuvali“ partnera kada su se doveli u situaciju da se tom partneru netko toliko približi da ga pokuša preoteti. To bi bilo sukladno njihovom strahu od napuštanja (Campbell i Foster, 2002). Priznajući sebi mogućnost gubitka partnera, njihovo samopoštovanje moglo bi biti poljuljano i više ne bi vjerovali da su toliko posebni u odnosu na druge ljude. Na ovakav način, samozavaravajući se da su sigurni u vezi u kojoj se nalaze, ništa nije prijetnja njihovom egu. Treće objašnjenje moglo bi ići u smjeru toga da osobe višeg narcizma pokazuju malo posvećenosti i privrženosti vezi u kojoj se nalaze (Campbell i Foster, 2002) stoga možda jednostavno ne primjećuju da su njihovi partneri mete preotimanja jer ih zapravo za te partnere istinski nije niti briga.

Što se tiče ostalih crta tamne trijade, muški aktorski efekt dobiven je za samoprocijenjeni makijavelizam kao i za onaj procijenjen od strane partnerice. Isti obrazac dobiven je za žensku psihopatiju. Dakle, ženski aktorski efekt javlja se i za samoprocjenu i za procjenu partnera. Za psihopatiju se dobiva još i muški aktorski efekt, ali isključivo kod samoprocjene. Isto vrijedi i za kompozit tamne trijade. Čini se da je makijavelizam kod muškaraca prediktivniji od ostalih crta tamne trijade za bivanje žrtvom preotimanja, dok je kod žena to slučaj sa psihopatijom. Rezultati za bivanje žrtvom preotimanja u ovom se slučaju možda mogu objasniti asortativnim uparivanjem. Vrlo je vjerojatno da su ti partneri koje se navodno preotima, ili barem pokušava, i sami osobe koje imaju viši rezultat na tamnoj trijadi. Imajući takav rezultat i oni sami postaju podložniji nevjeri (Kardum i sur., 2017). Također, s obzirom da su pojedinci izraženije tamne trijade skloni traženju novosti i uzbuđenja (Jonason i sur., 2010) moguće je da oni sami traže i

provociraju situacije u kojima će moći biti preoteti (ili će to netko barem pokušati učiniti). Dakle uvidom u dobivene korelacije među samoprocijenjenim i procijenjenim crtama tamne trijade kod muškaraca i žena, vidljivo je da se pojedinci doista uparaju sa sličnima sebi na crtama makijavelizma, narcizma i kompozita tamne trijade. Isto je dobiveno i za procijenjenu psihopatiju, no ne i za samoprocijenjenu. Stoga bi se moglo reći da muškarci koji imaju viši rezultat na makijavelizmu te tamnoj trijadi (žrtve) imaju za partnerice žene (isto povišenog makijavelizma i izražene tamne trijade) koje će se češće pokušati preotimati. Čini se da su ti partneri (višeg rezultata na ovim crtama) ipak privlačni za kratkoročne seksualne odnose što je već istraživanjima i potvrđeno (Jonason i sur., 2015). S druge strane, žene višeg rezultata na psihopatiji mogu biti žrtvama preotimanja moguće samo zato što malo ulažu u svoje odnose, odnosno nisu usmjerene ka pretjeranom „čuvanju“ partnera (Jonason i sur., 2010) pa druge žene mogu vidjeti njihove partnere kao prilike za lako ostvarivanje usputnih avantura. Pitanje koje se nameće jest jesu li ovakvi rezultati samo odraz hostilnosti i neprijateljskih stavova ispitanika viših na crtama tamne trijade spram drugih ljudi, odnosno vjerovanja da netko želi uzeti ono što oni imaju ili se doista radi o mogućnosti da su crte tamne trijade privlačne i prihvatljive onim pojedincima koji se žele s njima upustiti samo u usputni seksualni odnos?

Nadalje, oba partnerska efekta dobivaju se za sve crte tamne trijade kod procjena partnera, osim za već prethodno navedeni narcizam. Partnerski efekti od muškarca na ženu opstaju za sve crte i kod samoprocjene. Takvi nalazi sugeriraju da je ličnost partnera u terminima tamne trijade povezana s time koliko će žena biti žrtvom preotimanja, ali i obrnuto vrijedi, samo je taj nalaz možda malo manje robustan. Muškarci višeg rezultata na psihopatiji, makijavelizmu te kompozitu tamne trijade imaju partnerice koji su češće žrtve preotimanja. Odnosno, oni sami su oni koje se više pokušava preoteti. To je dobiveno i za samoprocjene i za procjene partnera. Slično vrijedi i za žene. Njihovi viši rezultati na makijavelizmu, tamnoj trijadi i psihopatiji prediktivni su za češće muško bivanje žrtvom preotimanja. Dakle, i takve žene su poželjne za preotimanje. Takvi rezultati, čini se, govore u prilog tome da su sve crte tamne trijade, osim narcizma, na neki način privlačne drugim ljudima. Takve će pojedince neke osobe ipak pokušati preoteti da bi s njima imale kratkoročne seksualne odnose. S obzirom da je tamna trijada povezana s promiskuitetnošću (Jonason i sur., 2009) moguće je da se žene izraženije tamne trijade pokušava preoteti zato jer se čine lakim metama za zadovoljenje seksualnih potreba muškaraca koji traže samo usputne afere. Primjerice, u jednom je istraživanju dobiveno da je viši makijavelizam kod žena, ali i kod muškaraca, bio procijenjen atraktivnijim nego niži u

kontekstu upuštanja u seks za jednu noć (Jonason i sur., 2015). Nadalje, što se tiče pojedinaca s višim makijavelizmom, oni su neimpulzivni (Paulhus i Williams, 2002), skloni planirati alibije za svoje odnose van primarne veze, skrivati se i slično (Jones i Weiser, 2014). Također, s obzirom da su skloni laskanju drugima i pokazivanju interesa kojeg zapravo ne osjećaju (McHoskey, 2001) moguće je da takvi muškarci, a i žene, lažnim šarmom uspiju uvjeriti drugu osobu da su zainteresirani za nju. Ukoliko ona to povjeruje nije neobično da će se upustiti u pokušaj preotimanja kako bi ostvarila kratkoročni seksualni odnos. Gledajući iz ženske perspektive, one za kratkoročne odnose preferiraju dominantne muškarce. Upravo ta karakteristika opisuje muškarce višeg rezultata na psihopatiji (Buss i Schmitt, 1993), a vrlo vjerojatno i općenito pojedince s izraženijom tamnom trijadom. Također, ekstraverzija se pokazala jednim od korelata poželjnosti osobe kao mete preotimanja (Schmitt i sur., 2004). Psihopatija je pozitivno povezana s ekstraverzijom, kao i makijavelizam, ali u manjoj mjeri (Paulhus i Williams, 2002). S obzirom da su pojedinci s izraženijom psihopatijom ekspertni manipulatori, moguće je da se oni ženama, za koje procijene da im se sviđaju, lažno prikazuju kao zainteresirani za njih. Sve to čine kako bi im se približili i kasnije mogli njima manipulirati (Ali i Chamorro-Premuzic, 2010). Na taj način omogućeno im je uspješno ostvarivanje svoje reproduktivne sposobnosti, odnosno imanje seksualnih odnosa bez obvezivanja (Paulhus i Williams, 2002). S druge strane, ženama ponekad takvi „zločesti dečki“ mogu biti privlačni jer ostavljaju dojam samouvjerenosti i spremnosti na preuzimanje rizika (Carter i sur., 2013) što sve predstavlja korist za kratkoročne odnose. Točnije, žene mogu imati dojam da im s takvim muškarcima neće biti dosadno (Jonason i sur., 2015) i da će im oni za jednu noć pružiti ono što im neka druga mirnija, povučenija i brižnija osoba ne bi mogla pružiti.

4.4. Crte tamne trijade i bivanje metom preotimanja

Dobiveni aktorski efekti, koji se pojavljuju i kod samoprocjene i kod procjene partnera, pokazali su da su žene i muškarci višeg rezultata na makijavelizmu i tamnoj trijadi češće bili metama preotimanja. To je sukladno onome što se dobiva i za žrtve preotimanja, a ujedno i u skladu s postavljenim hipotezama. Nadalje, muškarčev viši rezultat na makijavelizmu i tamnoj trijadi povezan je s time da je njegova partnerica češće bila metom preotimanja. Važno je istaknuti da ti partnerski efekti opstaju i kod samoprocjene. Općenito su efekti za makijavelizam i tamnu trijadu najrobusniji nalazi u cijelom istraživanju, odnosno ti su efekti oni koji se

konzistentno održavaju neovisno o procjenjivaču crta tamne trijade. To govori o tome da dobiveni efekti nisu artefakti varijance zajedničke metode (Orth, 2013). Nadalje, aktorski se efekti javljaju i kod psihopatije no samo ženski opstaje pri procjenama partnera. Stoga se ponovno može reći da su muškarci i žene višeg rezultata na psihopatiji oni koji su češće mete preotimanja. Partnerski efekt koji je značajan je onaj od muškarca na ženu, što govori o tome da su žene čiji su partneri viši na psihopatiji nerijetko mete preotimanja.

Za bivanje metom preotimanja dobivaju se i značajni aktorski efekti za samoprocijenjeni narcizam te partnerski efekt od muškarca na ženu pri procjeni partnera. Dakle, u ovom slučaju osobe oba spola izraženijeg narcizma bile su mete preotimanja, a muškarci višeg narcizma imaju partnerice koji su bile mete preotimanja. Što se tiče narcizma i toga da su takve osobe mete, takav rezultat ne bi trebao čuditi s obzirom da su oni ti koji su ekstravertirani, socijalno vješti, šarmantni (Brunell i sur., 2018) te ih ujedno drugi percipiraju seksipilnima što ih čini seksualno poželjnima za kratkoročne odnose (Holtzman, Vazire i Mehl, 2010). No jesu li partnerice muškaraca s višim narcizmom doista onda češće mete preotimanja nije u potpunosti jasno. Moguće je da, s obzirom da pojedinci izraženijeg narcizma imaju prenapuhano mišljenje o sebi (Campbell i sur., 2002), oni samo percipiraju da drugi žele ono što oni imaju – u ovom slučaju njihovu partnericu. Također, s obzirom da su osobe višeg rezultata na narcizmu one koje posebnu pažnju obraćaju na sve ono što predstavlja prijetnju njihovom egu, moguće je da su takvi muškarci više usmjereni na potencijalne rivale (Barelds, Dijkstra, Groothof i Pastoor, 2017) pa svoje partnerice upozoravaju na sva ponašanja koja izgledaju kao preotimanje. Tako bi se onda na neki način „osigurali“ da ih neće izgubiti i time ugroziti svoje samopoštovanje. U prethodno spomenutom istraživanju (Barelds i sur., 2017) dobiveno je da je narcizam pozitivno povezan s anksioznom ljubomorom, odnosno onom u kojoj osoba ruminira o mogućnosti partnerove nevjere te je zbog toga sumnjičava i uznemirena. To bi moglo objasniti zašto se onda dobivaju ovakvi rezultati.

Najkraće rečeno, čini se da su i muškarci i žene koje karakterizira tamna trijada privlačni kao mete preotimanja, jer se aktorski efekti dobivaju za svaku od crta. I u dosadašnjim je istraživanjima dobiveno da su sve crte tamne trijade, kao i njihov kompozit, pozitivno povezane na uzorku i muškaraca i žena s bivanjem metom preotimanja (Jonason i sur., 2010; Kardum i sur., 2015). Osim toga, ekstraverzija se isto pokazala pozitivno povezanom s bivanjem metom preotimanja (Kardum i sur., 2015; Schmitt i sur., 2004), a ona karakterizira pojedince višeg rezultata na ovim crtama. Upravo ekstraverzija dovodi do ostavljanja dobrog prvog dojma na

druge ljude (Carter i sur., 2013) što onda ove pojedince čini zanimljivima i privlačnima. Nadalje, žene izraženijih crta tamne trijade mogu se činiti kao seksualno dostupne što onda može pogodovati muškarcima koji traže usputne seksualne odnose da ih s njima ostvare (Kardum i sur., 2015). S druge strane, muškarci višeg rezultata na ovim crtama mogu pak biti zabavni i uzbudljivi za one žene koje žele samo seks bez obaveza (Aitken i sur., 2013).

Naposljetku, muškarci s izraženijom tamnom trijadom imaju, čini se, partnerice koje su mete preotimanja. U ranijim je istraživanjima dobiveno da je viši rezultat na tamnoj trijadi povezan s time da netko takvim osobama pokušava preoteti partnera (Jonason i sur., 2010). Na tom tragu jest i nalaz dobiven u ovom istraživanju. S obzirom da su žene te koje izvještavaju općenito da su češće bile metama preotimanja nego muškarci (Grundler i sur., 2013) moguće je možda da su one jednostavno uspješnije u detektiranju takvih pokušaja. Nadalje, s obzirom da osobe višeg rezultata na crtama tamne trijade, nisu pretjerano vezane za svoje partnere, odnosno ne koriste mnogo strategija zadržavanja partnera (Jonason i sur., 2010) drugi pojedinci mogu njihove partnerice vidjeti kao lake mete za ostvarivanje seksualnih odnosa. Posebno ako se uzme u obzir već prethodno rečeno da žene izraženije tamne trijade mogu biti lake mete za kratkoročne seksualne odnose (Kardum i sur., 2015). To bi i ovdje mogao biti slučaj ako se uzme u obzir mogućnost asortativnog uparivanja. Isto je tako viši rezultat na ovim crtama povezan s time da je osoba uspješno preoteta od svog partnera (Sunderani i sur., 2013) što je definitivno prednost za one koji se uopće upuste u pokušaje preotimanja jer je vrlo velika vjerojatnost da će u tome i uspjeti.

4.5. Prednosti i nedostaci istraživanja

Prva prednost ovog istraživanja jest ispitivanje partnerskih efekata. Naime, većina istraživanja dosad bavila se isključivo intrapersonalnom perspektivom, odnosno povezanošću vlastitih crta ličnosti i različitih osobnih ishoda. S obzirom da se romantične veze ne događaju samo jednoj osobi, nužno je istražiti kako su crte ličnosti jedne osobe povezane s različitim ponašanjima druge osobe, u ovom slučaju preotimanja partnera. Osim toga, u ovom su istraživanju sudjelovali istovremeno i muškarci i žene – postojeći romantični parovi. Prema evolucijskoj perspektivi, spol ispitanika ključna je varijabla koja treba biti uzeta u obzir kada se bavi istraživanjem psihologije uparivanja (Buss i Schmitt, 1993). Stoga je jedna od prednosti i to što su muškarci i žene procjenjivali sami sebe na crtama tamne trijade i preotimanju

partnera, ali ujedno i svog partnera na tamnoj trijadi. Nadalje, sve provedene analize rađene su posebno za uzorak žena, a posebno za uzorak muškaraca.

Nadalje, ispitanici su bili romantični parovi u dobi između 18 i 35 godina, koji pripadaju mlađoj odrasloj dobi, za koju jesu karakteristični kratkoročni seksualni odnosi, neovisno o tome što su ovo zauzeti pojedinci. Stoga bi se moglo reći da je upravo ta populacija najprikladnija za ispitivanje pojave preotimanja partnera. Međutim, postavlja se pitanje je li u ovom slučaju preotimanje partnera još više socijalno osjetljiva tema nego što bi to bila da se ispitivao uzorak muškaraca i žena koji nisu u nikakvom romantičnom odnosu? Naime, ispitivanjem postojećih parova preotimanje partnera nalikuje više na nevjeru, ili pokušaj iste, nego na samo preotimanje. Prava slika ponašanja preotimanja vidjela bi se možda bolje da se ispitanike pitalo za njihova općenita iskustva preotimanja tijekom života, a ne samo tijekom sadašnje veze, ili da su ispitanici bili slobodni pojedinci. Ovako se dobiva uvid u ponašanja preotimanja koja su se dogodila u trenutačnoj vezi, a da pritom nije uzeto u obzir jesu li ti ispitanici u vezi, primjerice, godinu dana ili pet godina što bi moglo dovesti do promjene rezultata.

Što se tiče same metode prikupljanja podataka, dobro je poznato da korištenje isključivo samoprocjena može rezultirati dobivanjem iskrivljenih podataka zbog davanja socijalno poželjnih, odnosno neiskrenih, odgovora. Stoga su u ovom istraživanju korištene i procjene partnera, samo za crte tamne trijade, ali to je zasigurno ipak još jedna prednost. Posebno ako se uzme u obzir da su zbog korištenja samoprocjena i procjena partnerski, odnosno aktorski efekti, mogli biti izračunati bez djelovanja varijance zajedničke metode. Preotimanje partnera ispitivano je isključivo putem samoprocjena s obzirom da je upitno koliko bi pojedinac doista znao o ponašanjima preotimanja svojeg partnera. U prilog očiglednoj socijalnoj nepoželjnosti preotimanja partnera govori i činjenica da su aritmetičke sredine veoma niske za sve aspekte preotimanja koji su se ispitivali. Pitanje je jesu li ispitanici koji su sudjelovali u ovom istraživanju doista bili manje uključeni u preotimanje kroz bilo koju od „uloga“, ili su te vrijednosti u stvarnosti puno više, no zbog želje za ostavljanjem dobrog dojma nisu izašle na vidjelo? Isto vrijedi i za crte tamne trijade, za koje su također dobivene aritmetičke sredine niske. Dakle, i preotimanje partnera i crte tamne trijade socijalno su nepoželjni aspekti ponašanja, odnosno ličnosti, pa nije neobično da se dobivaju takvi rezultati. No onda postaje upitno koliko su dobiveni rezultati stvarni, a koliko su posljedica pojedinčeve želje za pozitivnim prikazivanjem sebe, svog partnera i veze u kojoj se nalazi?

Neki autori ističu i upitnu valjanost skale „Priljavih dvanaest“ (eng. „*Dark Triad Dirty Dozen*“, DTDD) koja je korištena u ovom istraživanju za mjerenje crta tamne trijade. Primjerice, kao jedan od problema ističe se mogućnost da se ova mjera zapravo sastoji od dvije subskale: narcizma i jednog faktora koji je kombinacija makijavelizma i psihopatije. Drugi problem tiče se valjanosti subskale psihopatije (Carter, Campbell, Muncer i Carter, 2015; Maples, Lamkin i Miller, 2014) koja i u ovom istraživanju ima najnižu pouzdanost. Naime, Carter i sur. (2015) navode da je moguće da čestice koje mjere psihopatiju zapravo odražavaju ekstremnu varijantu makijavelizma. Drugi autori (Miller i sur., 2012) pak navode da je psihopatija u ovom instrumentu previše usko konceptualizirana, odnosno da ne zahvaća interpersonalni antagonizam, neiskrenost i neposlušnost, što su važni dijelovi konstrukta psihopatije. No ako se uzme u obzir da se sa samo 12 čestica mjeri cjelokupna tamna trijada, dok korištenje instrumenata za svaku crtu posebno sadrži ukupno preko 90 čestica, onda su prednosti ove skale definitivno brzina i ekonomičnost. Također, internalna valjanost svih subskala pokazala se zadovoljavajućom te mjera ima dobru konvergentnu i divergentnu valjanost (Jonason i Luevano, 2013). Prednost je ove skale i u tome što sa samo četiri pitanja zahvaća i vulnerabilni i grandiozni narcizam (Maples i sur., 2014).

4.6. Implikacije i prijedlozi za buduća istraživanja

Svi dobiveni nalazi upućuju na to da je preotimanje partnera povezano s crtama ličnosti, i to ne samo vlastitima, već i onima partnera s kojim je osoba u vezi. Preciznije govoreći, crte tamne trijade povezane s time da će takvi pojedinci češće pokušavati drugima preoteti partnera, ali će nerijetko i sami biti žrtvama, pa i objektima preotimanja. Čini se da su ti pojedinci toga svjesni uzimajući u obzir da sebe procjenjuju potencijalno uspješnijima u pokušajima preotimanja. Očigledno je da iako neka ponašanja preotimanja mogu biti situacijski potaknuta, ona su ipak vezana i uz to kakva je netko osoba. Međutim, hoće li do ponašanja preotimanja doći ili ne, ne može se reći samo na temelju nečijih crta ličnosti. Naime, važno bi bilo ubuduće uzeti u obzir, odnosno kontrolirati, varijable kao što su trajanje veze/braka, zadovoljstvo vezom/brakom, stupanj bliskosti među partnerima i slično, kako bi se vidjelo posreduju li te varijable odnos između crta tamne trijade i različitih aspekata preotimanja partnera. Također bi bilo zanimljivo vidjeti koji su razlozi zbog kojih se pojedinci uopće upuštaju u preotimanje. Čine li to zbog uzbuđenja i izazova koji su neosporno uključeni u ovakva ponašanja, rade li to zbog

potvrđivanja vlastite vrijednosti i privlačnosti ili je u pitanju neki oblik osvećivanja i seksualnog iskorištavanja? Ima li razlike u tim motivima s obzirom na crte tamne trijade koje su kod pojedinca izražene? Ima li razlike u motivima s obzirom na spol? To su pitanja na koja još nema u potpunosti jasnog odgovora, a bilo bi nužno na njih odgovoriti kako bi se bolje shvatila veza između crta tamne trijade i različitih ponašanja preotimanja. Također, u ovom istraživanju nisu zasebno ispitivane primarna i sekundarna psihopatija. Stoga bi bilo potrebno koristiti upitnik koji razlikuju ove faktore, primjerice Levensonovu skalu za samoprocjenu psihopatije (eng. „*Levenson Self-Report Psychopathy Scale*“; Levenson, Kiehl i Fitzpatrick, 1995) te vidjeti jesu li aktorski i partnerski efekti na ponašanja preotimanja tada drugačiji. Osim toga, u istraživanju su uzeti u obzir samo kratkoročni seksualni odnosi stoga bi bilo korisno vidjeti tko, u kojoj mjeri i zašto preotima za dugoročne odnose te kakvi su pojedinci privlačni za iste. Isto tako, razdvajanje pojma „kratkotrajne seksualne veze“ na različite oblike usputnih seksualnih odnosa kao što su seks na jednu noć, prijatelji s povlasticama i slično moglo bi rasvijetliti odnos tamne trijade i preotimanja za kratkoročne odnose. S obzirom da su u istraživanju sudjelovali samo heteroseksualni parovi, valjalo bi isto istraživanje provesti i na homoseksualnim parovima kako bi se omogućila generalizacija donesenih zaključaka.

5. ZAKLJUČAK

U ovom istraživanju ispitivao se odnos crta tamne trijade s različitim područjima preotimanja partnera. Točnije, istraženi su aktorski i partnerski efekti svih samoprocijenjenih i procijenjenih crta tamne trijade na pokušaj i potencijalnu uspješnost preotimanja te bivanje žrtvom i metom preotimanja. Pokazalo se da su crte tamne trijade pojedinca, kao i one njegova partnera, prediktivne za različita ponašanja preotimanja.

Dobiveni su pozitivni aktorski efekti za sve crte tamne trijade kod muškaraca za pokušaj preotimanja, a pritom je najkonzistentniji nalaz za makijavelizam jer je to jedini aktorski efekt koji se javlja i kod samoprocjene i kod procjene partnera. Kod žena su pak pozitivni aktorski efekti nađeni samo za makijavelizam i kompozit tamne trijade. Partnerski su efekti za narcizam i psihopatiju dobiveni samo od žena prema muškarcima, dok su oba partnerska efekta dobivena za makijavelizam i tamnu trijadu. Potom, u pogledu potencijalne uspješnosti preotimanja muškarci i žene pokazali su se nerazdvojivima za varijablu spol, odnosno dobiveni su jednaki pozitivni aktorski efekti i za muškarce i za žene za sve crte tamne trijade, a isto vrijedi i za partnerske efekte. Bivanje žrtvom preotimanja povezano je sa svim crtama tamne trijade, osim narcizma. Specifičnije rečeno, pozitivni muški aktorski efekti pojavili su se kod makijavelizma, psihopatije i tamne trijade, a ženski samo kod psihopatije. Osim toga partnerski su se efekti za sve crte tamne trijade, osim narcizma, od muškaraca prema ženama pokazali robusnijima nego oni od žena prema muškarcima. Razlog tome je da se potonji javljaju samo pri samoprocjenama. Naposljetku, bivanje metom preotimanja najviše je povezano s makijavelizmom i kompozitom tamne trijade. Za to dvoje dobivena su oba pozitivna aktorska efekta te partnerski od muškarca prema ženi, a svi se oni konzistentno pojavljuju i kod samoprocjena i kod procjena partnera. Za narcizam i psihopatiju se također dobivaju pozitivni partnerski efekti od muškarca na ženu, ali za narcizam samo kod procjena partnera, dok za psihopatiju efekt opstaje kod samoprocjene. Za te dvije crte javljaju se i oba pozitivna aktorska efekta, ali jedino onaj ženske psihopatije opstaje kod procjena partnera.

Dobiveni nalazi mogu se smatrati vrijednima u smislu doprinosa razjašnjavanju odnosa crta ličnosti, u ovom slučaju tamne trijade, i različitih područja preotimanja partnera. Ovo istraživanje pokazalo je da su crte ličnosti neosporno jedan od važnih čimbenika koji utječe na to hoće li netko biti sklon upuštati se u različita ponašanja preotimanja ili ne. Ono što je svakako potrebno imati na umu jest da na ta ponašanja utječu, ne samo vlastite osobine, već i crte ličnosti

partnera s kojim je osoba u romantičnom odnosu. Koji su točno mehanizmi koji posreduju taj odnos potrebno je još dodatno istražiti, no zahvaljujući statističkim analizama i programima koji uzimaju u obzir međuzavisnost osoba u romantičnim vezama, na to je pitanje moguće odgovoriti u budućim istraživanjima.

6. LITERATURA

Ackerman, R.A., Donnellan, M.B. i Kashy, D.A. (2011). Working with dyadic data in studies of emerging adulthood: Specific recommendations, general advice, and practical tips. U: F.D. Fincham i M. Cui (Ur.), *Romantic Relationships in Emerging Adulthood* (str. 67 – 97). New York: Cambridge University Press.

Aitken, S.J., Lyons, M. i Jonason, P.K. (2013). Dads or cads? Women's strategic decisions in the mating game. *Personality and Individual Differences*, 55 (2), 118-122.

Ali, F. i Chamorro-Premuzic, T. (2010). The dark side of love and love satisfaction: Associations with intimate relationships, psychopathy and Machiavellianism. *Personality and Individual Differences*, 48, 228-233.

Back, M.D. i Vazire, S. (2015). The social consequences of personality: Six suggestions for future research. *European Journal of Personality*, 29 (2), 296-307.

Barelds, D.P.H, Dijkstra, P., Groothof, H.A.K. i Pastoor, C.D. (2017). The dark triad and three types of jealousy: Its' relations among heterosexuals and homosexuals involved in romantic relationship. *Personality and Individual Differences*, 116, 6-10.

Belsky, J., Steinberg, L. i Draper, P. (1991). Childhood experience, interpersonal development, and reproductive strategy: An evolutionary theory of socialization. *Child Development*, 62 (4), 647-670.

Brewer, G., Hunt, D., James, G. i Abell, L. (2015). Dark triad traits, infidelity and romantic revenge. *Personality and Individual Differences*, 83, 122-127.

Brunell, A.B. i Campbell, W.K. (2012). Narcissism and romantic relationships. U: W.K. Campbell i J.D. Miller (Ur.), *The handbook of narcissism and narcissistic personality disorder: Theoretical approaches, empirical findings, and treatments* (str. 344-350). New Jersey: Wiley & Sons.

Brunell, A.B., Robison, J., Deems, N.P. i Okdie, B.M. (2018). Are narcissists more attracted to people in relationships than to people not in relationships? *PLoS ONE*, 13 (3), 1-23.

Buss, D.M. (1994). The strategies of human mating. *American Scientist*, 82 (3), 238-249.

Buss, D.M. (2010). Personality and the adaptive landscape: The role of individual differences in creating and solving social adaptive problems. U: D.M. Buss i P.H. Hawley (Ur.), *The evolution of personality and individual differences* (str. 29-57). New York: Oxford University Press.

Buss, D.M. i Schmitt, D.P. (1993). Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100 (2), 204-232.

Campbell, W.K. i Foster, C.A. (2002). Narcissism and commitment in romantic relationships: An investment model analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 484-495.

Campbell, W.K., Foster, C.A. i Finkel, E.J. (2002). Does self-love lead to love for others? A story of narcissistic game playing. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83 (2), 340-354.

Carter, G.L., Campbell, A.C. i Muncer, S. (2014). The dark triad personality: Attractiveness to women. *Personality and Individual Differences*, 56, 57-61.

Carter, G.L., Campbell, A., Muncer, S. i Carter, K.A. (2015). A mokken analysis of the dark triad 'Dirty dozen': Sex and age differences in scale structures, and issues with individual items. *Personality and Individual Differences*, 83, 185-191.

Chiorri, C., Garofalo, C. i Velotti, P. (2019). Does the dark triad manifest similarly in men and women? Measurement invariance of the Dirty dozen across sex. *Current Psychology*, 38 (3), 659-675.

Christie, R. i Geis, F. (1970). *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.

Cook, W.L. i Kenny, D.A. (2005). The Actor-Partner Interdependence Model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29 (2), 101-109.

Davies, A.P.C., Shackelford, T.K. i Hass, R.G. (2007). When a „poach“ is not a poach: Re-defining human mate poaching and re-estimating its frequency. *Archives of Sexual Behavior*, 36, 702-716.

Davies, A.P.C., Shackelford, T.K. i Hass, R.G. (2010). Sex differences in perceptions of benefits and costs of mate poaching. *Personality and Individual Differences*, 49, 441-445.

Foster, J.D., Shrira, I. i Campbell, W.K. (2006). Theoretical models of narcissism, sexuality, and relationship commitment. *Journal of Social and Personal Relationships*, 23 (3), 367-386.

Gangestad, S.W. i Simpson, J.A. (2000). The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism. *Behavioral and Brain Sciences*, 23, 573-587.

Grundler, P., Kardum, I., Hudek-Knežević, J. (2013). Učestalost nekih aspekata preotimanja partnera i njihova povezanost sa socioseksualnosti. *Društvena istraživanja*, 22 (1), 63-78.

Hare, R.D. (2003). *The psychopathy checklist – Revised manual*. Toronto: Multi-Health Systems.

Holtzman, N.S., Vazire, S. i Mehl, M.R. (2010). Sounds like a narcissist: Behavioral manifestations of narcissism in everyday life. *Journal of Research in Personality*, 44, 478-484.

Jonason, P.K., Li, N.P. i Buss, D.M. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality and Individual Differences*, 48, 373-378.

Jonason, P.K., Li, N.P., Webster, G.D. i Schmitt, D.P. (2009). The dark triad: Facilitating a short-term mating strategy in men. *European Journal of Personality*, 23 (1), 5-18.

Jonason, P.K. i Luevano, V.X. (2013). Walking the thin line between efficiency and accuracy: Validity and structural properties of the Dirty Dozen. *Personality and Individual Differences*, 55, 76-81.

Jonason, P.K., Luevano, V.X. i Adams, H.M. (2012). How the Dark Triad predict relationship choices. *Personality and Individual Differences*, 53 (3), 180-184.

Jonason, P.K., Lyons, M. i Blanchard, A. (2015). Birds of a „bad“ feather flock together: The Dark Triad and mate choice. *Personality and Individual Differences*, 78, 34-38.

Jonason, P.K., Valentine, K.A., Li, N.P. i Harbeson, C.L. (2011). Mate-selection and the Dark Triad: Facilitating a short-term mating strategy and creating a volatile environment. *Personality and Individual Differences*, 51, 759-763.

Jonason, P.K. i Webster, G.D. (2010). The Dirty Dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22 (2), 420-432.

Jones, D.N. i Paulhus, D.L. (2011). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 51, 679-682.

Jones, D.N. i Weiser, D.A. (2014). Differential infidelity patterns among the Dark Triad. *Personality and Individual Differences*, 57, 20-24.

Kardum, I., Hudek-Knežević, J. i Mehić, N. (2018a). Personality and mate poaching. U: T.K. Shackelford i V.A. Weekes-Shackelford (Ur.), *Encyclopedia of Evolutionary Psychological Science*. New York: Springer Nature. https://doi.org/10.1007/978-3-319-16999-6_1750-1.

Kardum, I., Hudek-Knežević, J., Mehić, N. i Pilek, M. (2018b). The effects of similarity in the dark triad traits on the relationship quality in dating couples. *Personality and Individual Differences, 131*, 38-44.

Kardum, I., Hudek-Knežević, J., Schmitt, D.P. i Čović, M. (2017). Assortative mating for Dark Triad: Evidence of positive, initial, and active assortment. *Personal Relationships, 24*, 75-83.

Kardum, I., Hudek-Knežević, J., Schmitt, D.P. i Grundler, P. (2015). Personality and mate poaching experiences. *Personality and Individual Differences, 75*, 7-12.

Kenny, D.A., Kashy, D. i Cook, W.L. (2006). *Dyadic data analysis*. New York: The Guilford Press.

Kenny, D.A. i Ledermann, T. (2010). Detecting, measuring, and testing dyadic patterns in the Actor-Partner Interdependence Model. *Journal of Family Psychology, 24* (3), 359-366.

Levenson, M.R., Kiehl, K.A. i Fitzpatrick, C.M. (1995). Assessing psychopathic attributes in a noninstitutionalized population. *Journal of Personality and Social Psychology, 68*, 151-158.

Li, N.P., Bailey, J.M., Kenrick, D.T. i Linsenmeier, J.A.W. (2002). The necessities and luxuries of mate preferences: Testing the tradeoffs. *Journal of Personality and Social Psychology, 82*, 947-955.

Li, N.P. i Kenrick, D.T. (2006). Sex similarities and differences in preferences for short-term mates: What, whether, and why. *Journal of Personality and Social Psychology, 90* (3), 468-489.

Maples, J.L., Lamkin, J. i Miller, J.D. (2014). A test of two brief measures of the dark triad: The Dirty Dozen and Short Dark Triad. *Psychological Assessment, 26* (1), 326-331.

Marcinkowska, U.M., Lyons, M.T. i Helle, S. (2016). Women's reproductive success and the preference for dark triad in men's faces. *Evolution and Human Behavior*, 37 (4), 287-292.

McHoskey, J.W. (2001). Machiavellianism and sexuality: On the moderating role of biological sex. *Personality and Individual Differences*, 31, 779-789.

Orth, U. (2013). How large are actor and partner effects of personality on relationship satisfaction? The importance of controlling for shared method variance. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39 (10), 1359-1372.

Paulhus, D.L. i Williams, K.M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36, 556-563.

Raskin, R. i Terry, H. (1988). A principal-components analysis of the Narcissistic Personality Inventory and further evidence of its construct validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (5), 890-902.

Rauthmann, J.F. i Kolar, G.P. (2013). The perceived attractiveness and traits of the dark triad: Narcissists are perceived as hot, Machiavellians and psychopaths not. *Personality and Individual Differences*, 54, 582-586.

Savard, C., Sabourin, S. i Lussier, Y. (2006). Male sub-threshold psychopathic traits and couple distress. *Personality and Individual Differences*, 40, 931-942.

Schaffhuser, K., Allemand, M. i Martin, M. (2014). Personality traits and relationship satisfaction in intimate couples: Three perspectives on personality. *European Journal of Personality*, 28, 120-133.

Schmitt, D.P., Alcalay, L., Allik, J., Angleitner, A., Ault, L., Austers, I. i sur. (2004). Patterns and universals of mate poaching across 53 nations: The effects of sex, culture, and personality on romantically attracting another person's partner. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86 (4), 560-584.

Schmitt, S. i Buss, D.M. (2001). Human mate poaching: tactics and temptations for infiltrating existing mateships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 80 (6), 894-917.

Schmitt, D.P. i Shackelford, T.K. (2003). Nifty ways to leave your lover: The tactics people use to entice and disguise the process of human mate poaching. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29 (8), 1018-1035.

Stas, L., Kenny, D.A, Mayer, A. i Loeys, T. (2018). Giving dyadic data analysis away: A user-friendly app for Actor-Partner Interdependence Models. *Personal Relationships*, 25 (1), 103-119.

Sunderani, S., Arnocky, S. i Vaillancourt, T. (2013). Individual differences in mate poaching: An examination of hormonal, dispositional, and behavioral mate-value traits. *Archives of Sexual Behavior*, 42, 533-542.

Trivers, R.L. (1972). Parental investment and sexual selection. U: B. Campbell (Ur.), *Sexual Selection and the descent of man 1871-1971* (str. 136-179). Chicago, IL: Aldine.

Visser, B., Pozzebon, J., Bogaert, A. i Ashton, M. (2010). Psychopathy, sexual behavior and esteem: It's different for girls. *Personality and Individual Differences*, 48, 833-838.

Weeks, G.R., Gambescia, N. i Jenkins, R.E. (2003). *Treating infidelity: Therapeutic dilemmas and effective strategies*. New York: W.W. Norton & Co.

Wiederman, M.W. (1997). Extramarital sex: Prevalence and correlates in national survey. *The Journal of Sex Research*, 34 (2), 167-174.